ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (viies koda laiendatud koosseisus)

9. september 2009 [1]

Kohtuasjades T-30/01–T-32/01 ja T-86/02–T-88/02,

Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava (Hispaania), esindajad: advokaat M. Morales Isasi ja advokaat I. Sáenz-Cortabarría Fernández,

hageja kohtuasjades T-30/01 ja T-86/02,

Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa (Hispaania), esindajad: advokaat M. Morales Isasi ja advokaat I. Sáenz-Cortabarría Fernández,

hageja kohtuasjades T-31/01 ja T-88/02,

Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya (Hispaania), esindajad: advokaat M. Morales Isasi ja advokaat I. Sáenz-Cortabarría Fernández,

hageja kohtuasjades T-32/01 ja T-87/02,

1 – Kohtumenetluse keel: hispaania.

keda toetavad

Comunidad autónoma del País Vasco – Gobierno Vasco (Hispaania), esindajad: advokaat M. Morales Isasi ja advokaat I. Sáenz-Cortabarría Fernández,

ja

Confederación Empresarial Vasca (Confebask), asukoht Bilbao (Hispaania), esindajad: advokaat M. Araujo Boyd, advokaat L. Ortiz Blanco ja advokaat V. Sopeña Blanco,

menetlusse astujad kohtuasjades T-86/02–T-88/02,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: esialgu kohtuasjades T-30/01–T-32/01 J. Flett, S. Pardo ja J. L. Buendía Sierra ning kohtuasjades T-86/02–T-88/02 J. L. Buendía Sierra ja F. Castillo de la Torre, hiljem F. Castillo de la Torre ja C. Urraca Caviedes,

kostja,

keda toetab

Comunidad autónoma de La Rioja (Hispaania), esindajad: kohtuasjades T-86/02 ja T-87/02 advokaat J. M. Criado Gámez ja kohtuasjas T-88/02 advokaat I. Serrano Blanco,

menetlusse astuja kohtuasjades T-86/02–T-88/02,

mille ese on kohtuasjades T-30/01–T-32/01 nõue tühistada komisjoni 28. novembri 2000. aasta otsus algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud ametlik uurimismenetlus seoses maksusoodustustega, mis on antud Diputación Foral de Álava, Diputación Foral de Guipúzcoa ja Diputación Foral de Vizcaya otsustega ja mis seisnevad teatud uute ettevõtjate vabastamises ettevõtte tulumaksust, ning kohtuasjades T-86/02–T-88/02 nõue tühistada komisjoni 20. detsembri 2001. aasta otsused 2003/28/EÜ, 2003/86/EÜ ja 2003/192/EÜ abikava kohta, mida Hispaania 1993. aastal rakendas teatavate Álava (T-86/02), Vizcaya (T-87/02) ja Guipúzcoa (T-88/02) provintsis asutatud uute ettevõtjate toetamiseks (vastavalt ELT 2003, L 17, lk 20, ELT 2003, L 40, lk 11, ja ELT 2003, L 77, lk 1), vabastades nad ettevõtte tulumaksust,

EUROOPA ÜHENDUSTE
ESIMESE ASTME KOHUS (viies koda laiendatud koosseisus),

koosseisus: koja esimees M. Vilaras, kohtunikud M. E. Martins Ribeiro, F. Dehousse (ettekandja), D. Šváby ja K. Jürimäe,

kohtusekretär: vanemametnik J. Palacio González,

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. jaanuari 2008. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Õiguslik raamistik

I. *Ühenduse õigusnormid*

1 EÜ artiklis 87 on sätestatud:

„1. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

[…]

3. Ühisturuga kokkusobivaks võib pidada:

[…]

c) abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega;

[…]”

2 EÜ artikkel 88 näeb ette:

„1. Koostöös liikmesriikidega kontrollib komisjon pidevalt kõiki neis riikides olemasolevaid abisüsteeme. Ta paneb liikmesriikidele ette sobivaid meetmeid, mis on vajalikud ühisturu järkjärguliseks arenguks või toimimiseks.

2. Kui komisjon leiab pärast asjassepuutuvatelt isikutelt selgituste küsimist, et riigi poolt või riigi ressurssidest antav abi ei sobi ühisturuga kokku artikli 87 järgi või et sellist abi kasutatakse valel eesmärgil, siis otsustab komisjon, et asjassepuutuv riik peab säärase abi lõpetama või muutma seda komisjoni määratud tähtaja jooksul.

[…]

3. Komisjoni informeeritakse kõikidest plaanidest abi määramise või muutmise kohta piisavalt aegsasti, et ta võiks avaldada oma arvamuse. Kui komisjon arvab, et mingi selline plaan ei sobi ühisturuga kokku artikli 87 järgi, algatab ta viivitamata lõikes 2 ettenähtud menetluse. Asjassepuutuv liikmesriik ei tohi rakendada kavatsetud meetmeid enne, kui nimetatud menetluse järgi on tehtud lõplik otsus."

3 Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ [artikli 88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), põhjendus 4 näeb ette:

„[Õ]iguskindluse tagamiseks on vaja määratleda asjaolud, mille alusel riigiabi loetakse olemasolevaks abiks; siseturu väljakujundamine ja tõhustamine on astmeliselt kulgev protsess, mis peegeldub riigiabi poliitika pidevas arengus; sellise arenemise tulemusel võivad teatavad meetmed, mis jõustamise hetkel ei kujutanud endast riigiabi, hiljem selleks saada."

4 Määruse nr 659/1999 artiklis 1 on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

b) olemasolev abi:

i) […] igasugune abi, mis enne asutamislepingu jõustumist oli olemas vastavates liikmesriikides, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis kehtisid enne ja mida kohaldatakse ka pärast asutamislepingu jõustumist;

ii) heakskiidetud abi, see tähendab komisjoni või nõukogu poolt heakskiidetud abikavad või individuaalne abi;

[…]

v) abi, mida peetakse olemasolevaks abiks, kuna on võimalik teha kindlaks, et selle kehtestamise ajal ei olnud see veel abi, vaid on muutunud selleks hiljem ühisturu arengu tõttu ja ilma et liikmesriik oleks seda muutnud. Kui teatavad meetmed muutuvad abiks pärast tegevuse liberaliseerimist ühenduse õiguses, ei käsitleta neid meetmeid pärast liberaliseerimise kuupäeva enam olemasoleva abina;

c) uus abi – kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused;

[…]

f) ebaseaduslik abi – uus abi, mis on kehtestatud vastuolus [EÜ] artikli [88] lõikega 3;

[…]”

5 Vastavalt määruse nr 659/1999 artikli 2 lõikele 1 ja artiklile 3 „teatab kõnealune liikmesriik kõikidest uue abi andmise plaanidest komisjonile piisavalt aegsasti” ja seda abi ei kehtestata enne, „kui komisjon on teinud või kui loetakse, et ta on teinud sellist abi lubava otsuse”.

6 Määruse nr 659/1999 artiklis 6 on ametliku uurimismenetluse kohta sätestatud:

„1. Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses esitatakse kokkuvõtlikult asjakohased faktid ja õigusküsimused ning see sisaldab komisjoni esialgset hinnangut selle kohta, kas kavatsetud meetmel on abi iseloom, ja kahtlusi selle ühisturuga kokkusobivuse kohta. Otsuses kutsutakse kõnealust liikmesriiki ja teisi huvitatud pooli üles esitama märkusi ettenähtud aja jooksul, mis tavaliselt ei ületa ühte kuud. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib komisjon seda tähtaega pikendada.

2. Saadud märkused esitatakse kõnealusele liikmesriigile. Kui huvitatud pool seda potentsiaalse kahju tekkimise tõttu taotleb, siis ei avaldata kõnealusele liikmesriigile huvitatud poole andmeid. Kõnealune liikmesriik võib märkustele vastata ettenähtud tähtaja jooksul, mis tavaliselt ei ületa ühte kuud. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib komisjon ettenähtud tähtaega pikendada.”

7 Seoses abiga, millest ei ole teatatud, näeb määruse nr 659/1999 artikli 10 lõige 1 ette, et „[k]ui komisjoni käsutuses on ükskõik millisest allikast saadud teave väidetava ebaseadusliku abi kohta, kontrollib ta seda teavet viivitamata”.

8 Sama määruse artikli 13 lõikes 1 on sätestatud, et kontrollimise põhjal tehakse vajaduse korral otsus algatada ametlik uurimismenetlus. Määruse artikli 13 lõike 2 kohaselt ei ole komisjon ebaseadusliku abi korral seotud esialgse uurimise ja ametliku uurimismenetluse tähtaegadega, mida kohaldatakse teatatud abi puhul.

9 Määruse nr 659/1999 artikli 14 lõige 1 sätestab:

„Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada […]. Komisjon ei nõua abi tagastamist, kui see on vastuolus ühenduse õiguse üldpõhimõttega."

10 Teatises piirkondlike abikavade kohta, mis on saadetud liikmesriikidele 21. detsembril 1978 (EÜT 1979, C 31, lk 9, edaspidi „1978. aasta teatis piirkondlike abikavade kohta"), esitas komisjon piirkondlike abikavade koordineerimise põhimõtted ja avaldas sissejuhatuses „üldiselt kahtlevat hoiakut tegevusabi ühisturuga kokkusobivuse küsimuses". Lisaks on selles teatises kindlaks määratud abi osatähtsuse diferentseeritud ülemmäärad protsentides alginvesteeringust ja alginvesteeringuga loodud iga töökoha kohta Euroopa arvestusühikutes (vt teatise punktid 2 ja 3).

11 Ebaseaduslikult antud abi käsitlevas teatises (EÜT 1983, C 318, lk 3, edaspidi „1983. aasta teatis ebaseadusliku abi kohta") tuletas komisjon meelde EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud teatamiskohustust ja tegi riigiabi võimalikele saajatele teatavaks, et neile ebaseaduslikult antav abi on ebakindel selles mõttes, et igaühte, kes on saanud ebaseaduslikult antud abi, st ilma et komisjon oleks teinud lõplikku otsust abi kokkusobivuse kohta, võib kohustada abi tagastama. Ühtlasi märgib komisjon samas teatises, et niipea kui ta saab teada, et liikmesriik on kehtestanud abimeetmeid,

järgimata EÜ artikli 88 lõike 3 nõudeid, avaldab ta Euroopa Ühenduste Teatajas vastava teate, mis hoiatab võimalikke abisaajaid abi ebakindluse eest.

12 1978. aasta teatis piirkondlike abikavade kohta on asendatud piirkondliku riigiabi andmise juhendiga (EÜT 1998 C 74, lk 9; ELT eriväljaanne 08/01, lk 226; muudatused EÜT 2000, C 258, lk 5; ELT eriväljaanne 08/01, lk 377; edaspidi „1998. aasta juhend"). Juhendi punkt 2 pealkirjaga „Rakendusala" näeb ette, et komisjon kohaldab seda igas majandussektoris antava piirkondliku abi suhtes, välja arvatud asutamislepingu II lisas loetletud põllumajandussaaduste tootmine, töötlemine ja turustamine, kalandus ning söetööstus.

13 1998. aasta juhendi punkt 6.1 näeb ette:

„Komisjon hindab piirkondliku abi kokkusobivust ühisturuga käesoleva juhendi alusel niipea, kui juhend on vastu võetud […]. Abiettepanekuid, millest on teatatud enne käesoleva juhendi edastamist liikmesriikidele ja mille kohta komisjon ei ole veel lõplikku otsust vastu võtnud, hinnatakse teatamise ajal jõus olnud kriteeriumide alusel."

14 Tegevusabi kohta on 1998. aasta juhendis öeldud järgmist:

„4.15.Äriühingu jooksvate kulude vähendamiseks antav piirkondlik abi (tegevusabi) on üldjuhul keelatud. Erandjuhul võib sellist abi siiski anda piirkondades, mille suhtes kohaldatakse [EÜ] artikli 87 lõike 3 punktis a sätestatud erandit, kui selline abi aitab kaasa piirkondlikule arengule ning selle laad ja suurus on võrdelised ebasoodsate

tingimustega, mille leevendamiseks seda antakse. Liikmesriigi ülesandeks on tõendada selliste ebasoodsate tingimuste olemasolu ja hinnata nende tähtsust."

15 Investeerimisega seotud abi on 1998. aasta juhendi I lisa joonealuses märkuses nr 1 määratletud järgmiselt:

„Maksuabi võib käsitleda investeerimisega seotud abina, kui see põhineb kõnealusesse piirkonda investeeritud summal. Peale selle võib maksuabi olla seotud investeerimisega juhul, kui kehtestatakse ülemmäär, mida väljendatakse protsendina piirkonda investeeritud summast. […]"

II. *Siseriiklikud õigusnormid*

16 Baskimaa maksukorraldust reguleerib majanduskokkulepe, mis on vastu võetud 13. mai 1981. aasta Ley 12/1981-ga (Hispaania seadus nr 12/1981), mida on hiljem muudetud 4. augusti 1997. aasta Ley 38/1997-ga (Hispaania seadus nr 38/1997).

17 Selle õigusakti alusel on Araba, Biskaia ja Gipuzkoa ajaloolistel aladel (Hispaania) õigus teatud tingimustel reguleerida oma territooriumil kehtivat maksukorraldust. Sellele tuginedes on nad võtnud erinevaid maksukoormust vähendavaid meetmeid ja nimelt vabastanud uued ettevõtjad ettevõtte tulumaksust, mis on vaidlustatud käsitletavates hagiavaldustes.

18 Araba, Biskaia ja Gipuzkoa ajaloolised alad vabastasid 1993. aastal vastavalt Norma Foral'ide nr 18/1993, nr 5/1993 ja nr 11/1993 (edaspidi kõik koos „1993. aasta Norma Foral'id") artiklitega 14 kümneks aastaks ettevõtte tulumaksust uued ettevõtted, mis on loodud ajavahemikul nende sätete jõustumisest kuni 31. detsembrini 1994. Neis artiklites on sätestatud:

„1. Kümnel järjestikusel maksustamisaastal nende asutamise aastast arvates on ettevõtte tulumaksust vabastatud äriühingud, mis alustavad oma äritegevust käesoleva [Norma Foral'i] jõustumise kuupäevast kuni 31. detsembrini 1994, kui need vastavad järgmises lõikes sätestatud tingimustele.

2. Käesolevas artiklis ette nähtud maksuvabastuse saavad maksukohustuslased, kes vastavad järgmistele tingimustele:

a) tegevuse alustamisel osa- või aktsiakapitali tehtud sissemaksed on vähemalt 20 miljonit Hispaania peseetat […];

[…]

f) äriühingu asutamise kuupäevast kuni 31. detsembrini 1995 materiaalsesse põhivarasse tehtud investeeringud on vähemalt 80 miljonit Hispaania peseetat, kusjuures kõik investeeringud on tehtud äriühingu tegevuses kasutatavasse varasse, mis ei ole antud üürile ega võõrandatud kolmandatele isikutele;

g) kuue kuu jooksul pärast tegevuse alustamist luuakse vähemalt kümme uut töökohta ja aasta keskmine töötajate arv hoitakse sel tasemel kuni maksuvabastuse kehtivusaja lõpuni;

[…]

i) ettevõttel on äriplaan vähemalt viieks aastaks […].

6. Käesolevas artiklis sätestatud maksuvabastust ei saa kasutada koos muude maksusoodustustega.

7. Ajutise maksuvabastuse taotlus esitatakse provintsivalitsuse maksu-, rahandus- ja eelarveosakonnale […], kes kõigepealt kontrollib, kas esialgselt nõutavad tingimused on täidetud ja teeb seejärel vastaval juhul ettevõtjale teatavaks esialgse loa, mis kuulub kinnitamisele provintsivalitsuse volikogus."

19 Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (Baskimaa ülemkohus, Hispaania) otsustas Administración del Estado 1994. aasta juunis ja oktoobris esitatud taotluste põhjal algatatud kohtuasjades kolme samasisulise määrusega esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse, kas 1993. aasta Norma Foral'id on ühenduse õigusega kooskõlas. Kohtujurist Saggio esitas oma ettepanekud neis kohtuasjades 1. juulil 1999. Põhikohtuasja kaebuse esitaja loobumise tõttu on need kohtuasjad siiski määrusega registrist kustutatud (Euroopa Kohtu presidendi 16. veebruari 2000. aasta määrus liidetud kohtuasjades C-400/97–C-402/97: Juntas Generales de Guipúzcoa jt, EKL 2000, lk I-1073, ja kohtujurist Saggio ettepanek selle määruse asjas, EKL 2000, lk I-1074).

Vaidluse taust

20 Cámara de Comercio e Industria de la Rioja (La Rioja kaubandus- ja tööstuskoda, Hispaania), Federación de empresas de la Rioja (La Rioja ettevõtjate liit) ja mõned äriühingud esitasid ettevõtte tulumaksust vabastamist sätestavate 1993. aasta Norma Foral'ide peale 14. märtsi 1994. aasta kuupäevaga kaebuse, mis on registreeritud 28. aprillil 1994 (edaspidi „1994. aasta kaebus").

21 Komisjon võttis 10. mail 1994 vastu Baski valitsuse presidendi ning 19. mail 1994 Baskimaa majandus- ja rahandusministri.

22 Komisjon tegi 25. mai 1994. aasta kirjaga Hispaania Kuningriigile ettepaneku esitada talle 15 päeva jooksul märkused 1994. aasta kaebuse kohta. Komisjon märkis selles kirjas, et kui tähtaja möödudes vastust ei ole tulnud või kui see ei ole rahuldav, on ta kohustatud algatama EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud ametliku uurimismenetluse. Ühtlasi tuletas komisjon selles kirjas meelde liikmesriikide teatamiskohustust ja asjaolu, et ebaseadusliku abi korral võib nõuda selle tagastamist.

23 Komisjon võttis 27. juulil 1994 vastu Baski valitsuse aserahandusministri.

24 Hispaania Kuningriik saatis komisjonile vastuse 30. septembri 1994. aasta kirjaga, rõhutades eelkõige, et asjaomased maksuvabastuse eeskirjad ei ole riigiabi, kuna tegu on üldmeetmetega.

25 Komisjon võttis 15. detsembril 1994 vastu Baski valitsuse presidendi ja tööstusministri ning 1. juunil 1995 Interbask, SA asepresidendi.

26 Komisjon teatas 18. juuli 1995. aasta kirjas kaebuse esitajatele, et ta jätkab Hispaania maksusüsteemi ja liikmesriikides kehtivate iseseisvate maksueeskirjade analüüsimist, arvestades seejuures „eri liikmesriikides toimuvat föderaalsuhete arengut". Ta märkis, et komisjoni teenistused koguvad vajalikke andmeid, mis nõuab suurt tööd andmete kogumisel ja analüüsimisel. Ta lisas, et pärast nende küsimuste selgitamist otsustab ta, milliseid toiminguid teha kaebuste lahendamiseks, ja edastab neile oma otsuse.

27 Komisjon teatas Hispaania Kuningriigile 19. jaanuari 1996. aasta kirjas, et ta uurib vaidlustatud sätete mõju konkurentsile, ja palus endale saata teavet isikute kohta, kelle kasuks vaidlustatud meetmeid rakendatakse.

28 Komisjon võttis 7. veebruaril 1996 vastu Baski valitsuse presidendi.

29 Hispaania Kuningriik taotles 19. veebruari ja 21. märtsi 1996. aasta kirjadega komisjonilt tema 19. jaanuari 1996. aasta kirjale vastamise tähtaja pikendamist.

30 Komisjon võttis 17. märtsil 1997 vastu Rioja valitsuse ja Rioja tööturu osapoolte esindajad.

31 Komisjon sai 5. jaanuaril 2000 uue kaebuse, mis puudutas Norma Foral'i nr 18/1993 artikliga 14 kümneks aastaks ette nähtud vabastust ettevõtte tulumaksust, mille sai üks

Arabas loodud ettevõte. Kaebuse esitajaks oli üks vaidlustatud maksuvabastuse saanud ettevõtjaga konkureeriv ettevõtja.

32 Komisjon nõudis Hispaania ametiasutustelt 3. veebruari 2000. aasta kirjaga teavet abi kohta, mis on antud maksuvabastuse saanud ettevõtjale.

33 Hispaania ametiasutused esitasid nõutud teabe komisjonile 8. märtsi 2000. aasta kirjaga.

34 Komisjon teatas Hispaania ametiasutustele 28. novembri 2000. aasta kirjaga oma otsusest algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud ametlik uurimismenetlus seoses maksusoodustustega, mis on antud Diputación Foral de Álava, Diputación Foral de Guipúzcoa ja Diputación Foral de Vizcaya vastu võetud õigusnormidega, mis vabastavad teatud uued ettevõtted ettevõtte tulumaksust.

35 Hispaania ametiasutused taotlesid 14. detsembri 2000. aasta kirjas, mis on registreeritud 19. detsembril 2000, märkuste esitamiseks määratud tähtaja pikendamist kõigi kolme vaidlustatud maksuvabastuse eeskirja osas.

36 Hispaania ametiasutused esitasid oma märkused iga vaidlustatud eeskirja osas 5. veebruari 2001. aasta kirjadega, mis on registreeritud 8. veebruaril 2001.

37 Pärast ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamist EÜT-s sai komisjon 2001. aasta märtsis kolmandatelt isikutelt seisukohti, mis ta edastas Hispaania ametiasutustele.

38 Hispaania ametiasutused esitasid 17. septembri 2001. aasta kirjas oma kommentaarid vastuseks kolmandate isikute seisukohtadele.

39 Komisjon võttis 20. detsembril 2001 vastu otsused 2003/28/EÜ, 2003/86/EÜ ja 2003/192/EÜ abikavade kohta, mida Hispaania 1993. aastal rakendas vastavalt Araba, Biskaia ja Gipuzkoa provintsis asutatud teatavate uute ettevõtjate toetamiseks, vabastades nad ettevõtte tulumaksust (vastavalt ELT 2003 L 17, lk 20, ELT 2003, L 40, lk 11, ja ELT 2003, L 77, lk 1, edaspidi kõik koos „vaidlustatud lõplikud otsused"). Komisjon leidis nimetatud otsustes, et asjaomased maksuvabastuse eeskirjad on ühisturuga kokkusobimatud.

Vaidlustatud otsused

I. *28. novembri 2000. aasta otsus ametliku uurimismenetluse algatamise kohta (kohtuasjad T-30/01–T-32/01)*

40 Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses leidis komisjon esiteks, et käsitletav vabastamine ettevõtte tulumaksust on riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, kuna see soodustab teatud ettevõtjaid ega ole õigustatav süsteemi olemusest ja ülesehitusest lähtudes.

41 Teiseks ei saa komisjoni hinnangul asjaomaseid meetmeid pidada vähese tähtsusega abiks ja seega oleks tulnud nendest eelnevalt teatada. Komisjon sedastab, et antud menetlusjärgus võib neid seega pidada ebaseaduslikuks abiks.

42 Kolmandaks leiab komisjon, et kuigi asjaomase abi andmise tingimuseks on vähemalt miinimuminvesteeringu tegemine ja vähemalt teatud arvu töökohtade loomine, ei taga kõnesolevad maksueeskirjad investeerimiseks või piirkondliku tööhõive kindlustamiseks antavat riigiabi käsitlevate ühenduse õigusnormide järgimist. Antud uurimisjärgus leiab komisjon hoopis, et need kujutavad endast tegevusabi, kuna need vabastavad ettevõtjad kuludest, mida nad oleksid tavaliselt pidanud kandma jooksva halduse või oma tavapärase tegevuse raames. Komisjon tuletab meelde, et tegevusabi on üldjuhul keelatud, ja nendib, et asjassepuutuvatele sätetele ei saa kohaldada EÜ artikli 87 lõike 3 punktis a sätestatud erandit. Lisaks avaldab ta kahtlust, kas kõnesolevad meetmed on kooskõlas piirkondlikku ja sektorite lõikes antavat riigiabi käsitlevate õigusnormidega.

43 Lõpuks leiab komisjon, et neile meetmetele ei saa kohaldada EÜ artikli 87 lõigetes 2 ja 3 ette nähtud erandeid. Seega otsustab ta algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud menetluse kõigi kolme maksuvabastuse eeskirja suhtes ja palub Hispaania ametiasutustel esitada kogu asjakohane teave ühe kuu jooksul.

II. *Vaidlustatud lõplikud otsused (kohtuasjad T-86/02–T-88/02)*

44 Komisjon leiab vaidlustatud lõplikes otsustes esiteks, et asjaomased meetmed on riigiabi, kuna need annavad saajatele eelise, mis seisneb nende eelarvet tavapäraselt koormavate kulude vähendamises, kahjustades konkurentsi ja moonutades liikmesrii-

kidevahelist kaubandust. Ta toonitab seoses sellega, et Hispaania ametiasutused ei ole esitanud mingit teavet asjaomaste meetmete rakendamise juhtude kohta.

45 Komisjon leiab, et need meetmed on valikulised, kuna „abi andmise tingimused välistavad abi saamise, kui ettevõte on asutatud enne asjassepuutuva Norma Foral'i jõustumist, kui tehtud investeering on alla 80 miljoni Hispaania peseeta suurust alammäära (480 810 eurot), kui sissemaksed osa- või aktsiakapitali on alla 20 miljoni Hispaania peseeta (120 202 eurot) või kui on loodud vähem kui kümme töökohta". Ta lisab, et tulenevalt kohtupraktikast ei saa osutatud alammäärade objektiivsus seada kahtluse alla seda valikulisust.

46 Ühtlasi hindab komisjon, et asjassepuutuvaid maksuvabastusi ei saa õigustada Hispaania maksusüsteemi olemusest ja ülesehitusest lähtudes ja et Hispaania ametiasutused ei ole esitanud sellekohast teavet Norma Foral'e nr 18/1993 (Araba) ja nr 11/1993 (Gipuzkoa) puudutavas menetluses. Territorio Histórico de Vizcaya väitis omalt poolt, et Norma Foral nr 5/1993 toob kaasa maksumaksjate arvu suurenemise ja seega maksutulu, kuna see ajendab looma uusi ettevõtteid. Komisjon toonitab siiski, et seda argumenti ei toeta süvauuring ja see ei selgita põhjust, miks maksuvabastus puudutab nii väikest hulka ettevõtteid. Peale selle näitab meetme ajutine iseloom, et see taotleb hetkeolukorrast lähtuvat eesmärki.

47 Teiseks on asjaomased maksuvabastuse eeskirjad komisjoni hinnangul uus abi, mitte olemasolev abi määruse nr 659/1999 tähenduses. Eelkõige täheldab ta, et neid ei ole kehtestatud enne Hispaania Kuningriigi ühinemist 1. jaanuaril 1986 ja et nende kohta ei ole sõnaselgelt ega vaikimisi antud mingit luba. Lisaks väidab komisjon, et ta ei ole kunagi öelnud, et asjaomased maksuvabastused ei kujuta endast abi. Lõpuks täpsustab komisjon, et talle ei saa teha ühtki etteheidet, nagu ta oleks viivitanud ametliku uurimismenetluse algatamisega, kuna kõnealusest abist ei olnud talle teatatud.

48 Kolmandaks kontrollib komisjon, kas maksuvabastused on ebaseaduslikud, ja sedastab, et Hispaania ametiasutused ei ole nende maksuvabastuste andmisel vaevunud järgima vähese tähtsusega abi tingimusi. Järelikult kehtib asjaomaste maksuvabastuse eeskirjade puhul EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud eelneva teatamise kohustus. Kuna sellest abist ei ole teatatud, on see komisjoni hinnangul ebaseaduslik.

49 Komisjon märgib, et õiguspärase ootuse ja õiguskindluse põhimõttele ei saa tugineda, kui asjaomastest meetmetest ei ole teatatud. Komisjon täpsustab selles osas, et oma 10. mai 1993. aasta otsusega 93/337/EMÜ Baskimaale tehtud investeeringute maksusoodustuste kohta (EÜT L 134, lk 25), mis käsitleb Baskimaal 1988. aastal kehtestatud maksumeetmeid, ei ole ta kuidagi heaks kiitnud „Baski maksusüsteemi".

50 Neljandaks leiab komisjon, et EÜ artikli 87 lõikes 3 loetletud erandid ei ole käesolevas asjas kohaldatavad. Ta sedastab, et asjaomastel ajaloolistel aladel „ei ole kunagi lubatud kasutada EÜ artikli 87 lõike 3 punktis a sätestatud erandit" põhjusel, et sisemajanduse kogutoodang ühe elaniku kohta on selleks liiga kõrge. Ühtlasi on komisjon seisukohal, et vaatamata vähemalt miinimuminvesteeringu tegemise ja vähemalt teatud arvu töökohtade loomise tingimustele, ei kujuta asjaomased maksuvabastuse eeskirjad endast investeeringutoetust ega tööhõivealast abi. Ta osutab, et kõnesoleva abi aluseks ei ole investeeringu suurus ega töökohtade arv või sellega seotud palgakulud, vaid maksustatav summa. Peale selle ei osutata seda abi ülemmäärani, mis on väljendatud protsentides investeeringusummast, töökohtade arvust või sellega seotud palgakuludest, vaid ülemmäärani, mis on väljendatud protsentides maksustatavast summast.

51 Komisjon täpsustab, et kuna asjaomase abiga vabastatakse seda saavad ettevõtjad osaliselt ettevõtte tulumaksust, siis võib seda pidada hoopis tegevusabiks. Komisjon rõhutab vaidlustatud lõplikes otsustes, et selline abi on üldjuhul keelatud ja kõnesolevad ajaloolised alad ei vasta tingimustele, millest lähtudes saab kasutada selles valdkonnas tehtavaid erandeid.

52 Sellest tulenevalt leiab komisjon, et maksuvabastuse eeskirju ei saa pidada ühisturuga kokkusobivaks, tuginedes EÜ artikli 87 lõike 3 punktides a ja c sätestatud eranditele.

53 Seejärel kontrollib komisjon, kas asjassepuutuvaid sätteid saab õigustada EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c alusel, kus on viidatud teatud majandustegevuse arengut soodustavatele meetmetele. Ta täheldab, et vaidlusalused maksuvabastuse eeskirjad ei hõlma väikese ja keskmise suurusega ettevõtjaid, uuringuid ja arengut, keskkonnakaitset, uute töökohtade loomist või koolitust soodustavaid meetmeid. Lisaks toob ta esile, et kuna majandussektorite lõikes ei ole piiranguid kehtestatud, võib anda maksuvabastuse põllumajanduse, kalapüügi, söe- ja terasetööstuse, transpordi, laevaehituse, sünteeskiudude ja autotööstuse tundlikes sektorites tegutsevatele ettevõtjatele, arvestamata nende sektorite kohta kehtivaid eeskirju.

54 Lõpuks välistab komisjon muude EÜ artikli 87 lõigetes 2 ja 3 ette nähtud erandite kohaldamise.

55 Viiendaks uurib komisjon, kas tuleb määrata juba antud abi tagastamine. Ta leiab, et abi saanud ettevõtjad olid teadlikud eelisest, mis maksuvabastusega kaasnes. Ühtlasi tuletab ta meelde, et maksuvabastuse eeskirjade rakendamisel ei järgitud EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud menetlust ja et sellisel juhul ei saa abi saanud ettevõtjatel põhimõtteliselt tekkida õiguspärast ootust, et need on lubatavad.

56 Peale selle ei saa komisjoni hinnangul ühtki kolmandate isikute seisukohtades esile toodud asjaolu pidada erakorraliseks. Komisjon sedastab, et määruses nr 659/1999 ette nähtud tähtajad ei ole kohaldatavad ebaseadusliku abi korral. Lisaks rõhutab ta, et ta on juba oma 25. mai 1994. aasta kirjast alates hoiatanud Hispaania ametiasutusi, et asjaomased maksuvabastused võivad olla ebaseaduslikud ja on võimalik, et need tuleb

tagastada. Samuti märgib ta, et ka hiljem ei ole ta kunagi otseselt ega kaudselt tunnistanud asjaomaseid maksuvabastusi ühisturuga kokkusobivateks meetmeteks. Peale selle leiab komisjon, et mujal Hispaania Kuningriigis kehtivatest maksumeetmetest lähtudes ei saanud tekkida õiguspärast ootust, et need maksuvabastused on ühisturuga kokkusobivad, kuna neil on täiesti erinevad alused. Lõpuks teatab komisjon, et „pikk ajavahemik", mis jääb tema esimese, 25. mai 1994. aasta kirja ja ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse vahele, on suuresti tingitud Hispaania ametiasutuste koostöö puudumisest. Ta viitab selles osas, et tema 19. jaanuari 1996. aasta kiri on jäänud vastuseta.

57 Kokkuvõtteks leiab komisjon, et asjaomased maksuvabastuse eeskirjad kujutavad endast riigiabi, mis on ühisturuga kokkusobimatu (vt vaidlustatud lõplike otsuste artikkel 1). Seega nõuab ta nende abikavade tühistamist selles osas, milles need veel kehtivad (vt vaidlustatud lõplike otsuste artikkel 2).

58 Vaidlustatud lõplike otsuste artikkel 3 näeb ette abi tagastamise järgmiselt:

„1. Hispaania võtab kõik vajalikud meetmed, et saada abisaajatelt artiklis 1 nimetatud õigusvastaselt antud abi tagasi. Veel andmata abi korral peab Hispaania kõik abi andmised peatama.

2. Sissenõudmine toimub viivitamata, vastavalt siseriikliku õigusega kehtestatud menetlusele, eeldusel et see võimaldab käesolevat otsust kohe ja tõhusalt täita. Tagasinõutavad summad sisaldavad intresse alates kuupäevast, millal need abisaajate käsutusse anti, kuni nende tegeliku tagasisaamise kuupäevani. Kohaldatav intressimäär on regionaalabi raames abi osatähtsuse arvutamisel aluseks olev intressimäär."

59 Vaidlustatud lõplike otsuste artiklis 4 on sätestatud, et Hispaania teavitab komisjoni otsuste täitmiseks võetud meetmetest kahe kuu jooksul alates neist otsustest teatamisest, ning nende artikkel 5 täpsustab, et otsuste adressaat on Hispaania Kuningriik.

60 Komisjoni esitatud hagi põhjal on Euroopa Kohus tuvastanud, et kuna Hispaania Kuningriik on jätnud vaidlustatud lõplikud otsused täitmata, siis on ta rikkunud liikmesriigi kohustusi (Euroopa Kohtu 20. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-177/06: komisjon *vs*. Hispaania, EKL 2007, lk I-7689).

Menetlus

61 Hagejad Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava, Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa ja Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya esitasid kohtuasjades T-30/01–T-32/01 käesoleva menetluse algatamiseks kolm hagiavaldust, mis saabusid Esimese Astme Kohtu kantseleisse 9. veebruaril 2001 ja milles nad nõuavad maksuvabastuse eeskirjade ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse tühistamist.

62 Esimese Astme Kohtu kantseleisse 4. mail 2001 saabunud eraldi dokumendiga esitas komisjon Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 114 alusel vastuvõetamatuse vastuväite ülalnimetatud hagide vastu. Esimese Astme Kohtu (kolmas koda laiendatud koosseisus) 22. aprilli 2002. aasta määrusega liideti vastuvõetamatuse vastuväide sisulisi küsimusi käsitleva kohtuasjaga ja kohtukulude jaotamise küsimus jäeti edaspidiseks lahendamiseks.

63 Hagejad esitasid kohtuasjades T-86/02–T-88/02 käesoleva menetluse algatamiseks kolm hagiavaldust, mis saabusid Esimese Astme Kohtu kantseleisse 26. märtsil 2002 ja milles nad nõuavad eespool viidatud maksuvabastuse eeskirju käsitlevate lõplike otsuste tühistamist.

64 Esimese Astme Kohtu kolmanda koja (laiendatud koosseisus) esimehe 17. mai 2002. aasta määrusega liideti kohtuasjad T-86/02–T-88/02 menetluse huvides vastavalt kodukorra artiklile 50.

65 Comunidad autónoma del País Vasco esitas 1. juulil 2002 Esimese Astme Kohtu kantseleisse saabunud avalduse menetlusse astumiseks kohtuasjades T-86/02–T-88/02 hagejate nõuete toetuseks. Esimese Astme Kohtu kolmanda koja (laiendatud koosseisus) esimees andis 10. septembri 2002. aasta määrusega menetlusse astumise loa. Menetlusse astuja esitas oma seisukohad ja teised osapooled esitasid määratud tähtaja jooksul nende kohta oma märkused.

66 Comunidad autónoma de La Rioja esitas 9. juulil 2002 Esimese Astme Kohtu kantseleisse saabunud avaldused menetlusse astumiseks kohtuasjades T-86/02–T-88/02 komisjoni nõuete toetuseks. Esimese Astme Kohtu viienda koja (laiendatud koosseisus) esimees andis 12. septembri 2005. aasta määrusega menetlusse astumise loa. Menetlusse astuja esitas oma seisukohad ja teised osapooled esitasid määratud tähtaja jooksul nende kohta oma märkused.

67 Confederación Empresarial Vasca (Confebask) esitas 29. juulil 2002 Esimese Astme Kohtu kantseleisse saabunud avalduse menetlusse astumiseks kohtuasjades T-86/02–T-88/02 hagejate nõuete toetuseks. Esimese Astme Kohtu viienda koja (laiendatud koosseisus) esimees andis 9. septembri 2005. aasta määrusega menetlusse astumise loa. Menetlusse astuja esitas oma seisukohad ja teised osapooled esitasid määratud tähtaja jooksul nende kohta oma märkused.

68 Esimese Astme Kohtu kolmanda koja (laiendatud koosseisus) esimees otsustas 10. septembri 2002. aasta määrusega peatada menetluse kohtuasjades T-30/01–T-32/01 ja T-86/02–T-88/02, kuni Euroopa Kohus on lahendanud apellatsioonkaebused Esimese Astme Kohtu 6. märtsi 2002. aasta otsuste peale liidetud kohtuasjades T-127/99, T-129/99 ja T-148/99: Diputación Foral de Álava jt *vs.* komisjon (EKL 2002, lk II-1275, edaspidi „Demesa kohtuotsus") ning liidetud kohtuasjades T-92/00 ja T-103/00: Diputación Foral de Álava jt *vs.* komisjon (EKL 2002, lk II-1385). Nende kahe kohtuotsusega lahendas Esimese Astme Kohus hagid, mis olid esitatud

kahe komisjoni otsuse peale, millega Araba ajaloolisel alal äriühingutele Daewoo Electronics Manufacturing España SA (Demesa), Ramondín SA ja Ramondín Cápsulas SA antud maksusoodustused tunnistati ühisturuga kokkusobimatuks riigiabiks (komisjoni 24. veebruari 1999. aasta otsus 1999/718/EÜ, mis käsitleb Hispaania poolt Demesale antud riigiabi (EÜT L 292, lk 1), ja komisjoni 22. detsembri 1999. aasta otsus 2000/795/EÜ, mis käsitleb Hispaania poolt Ramondín SA-le ja Ramondín Cápsulas SA-le antud riigiabi (EÜT 2000, L 318, lk 36)).

69 Kuna Esimese Astme Kohtu kodade koosseis muutus, kuulub ettekandja-kohtunik nüüd viienda koja koosseisu ja käesolevad kohtuasjad on määratud viiendale kojale laiendatud koosseisus.

70 Euroopa Kohtu 11. novembri 2004. aasta otsustega liidetud kohtuasjades C-183/02 P ja C-187/02 P: Demesa ja Territorio Histórico de Álava *vs.* komisjon (EKL 2004, lk I-10609) ning liidetud kohtuasjades C-186/02 P ja C-188/02 P: Ramondín jt *vs.* komisjon (EKL 2004, lk I-10653), millega jäeti rahuldamata apellatsioonkaebused eespool punktis 68 nimetatud Demesa kohtuotsuse ja kohtuotsuse Diputación Foral de Álava jt *vs.* komisjon peale, on menetluse peatamine lõppenud.

71 Esimese Astme Kohus küsis 6. jaanuaril 2005 pooltelt, millised võiksid olla nende kohtuotsuste tagajärjed käesolevates kohtuasjades.

72 Hagejad avaldasid 7. veebruari 2005. aasta kirjas oma seisukoha nende kohtuotsuste osas ja jäid oma hagiavalduste juurde. Nad loobusid siiski kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud esimesest väitest.

73 Esimese Astme Kohtu viienda koja (laiendatud koosseisus) esimehe 11. novembri 2005. aasta määrusega liideti pärast poolte ärakuulamist kohtuasjad T-30/01–T-32/01

liidetud kohtuasjadega T-86/02–T-88/02 menetluse huvides vastavalt kodukorra artiklile 50.

74 Menetlust korraldava meetmena esitasid hagejad 20. detsembril 2005 taotluse vaadata liidetud kohtuasjad T-30/01–T-32/01 ja T-86/02–T-88/02 läbi ja vajaduse korral ka lahendada enne kohtuasju T-227/01–T-229/01 ja T-230/01–T 232/01.

75 Menetlust korraldavate meetmete raames palus Esimese Astme Kohus 14. veebruaril 2007 hagejatel kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitada talle andmed isikute kohta, keda asjaomased maksueeskirjad soodustavad.

76 Hagejad vastasid kirjaga, mis saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 12. märtsil 2007, tõstatades küsimuse, kas see menetlust korraldav meede on asjakohane. Esimese Astme Kohtu kantseleisse 1. märtsil 2007 saabunud dokumendiga esitas Confebask taotluse see menetlust korraldav meede uuesti läbi vaadata.

77 Esimese Astme Kohus kinnitas 14. veebruari 2007 menetlust korraldava meetme 22. märtsil 2007 ja hagejate vastus saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 23. aprillil 2007.

78 Menetlust korraldavate meetmete raames esitas Esimese Astme Kohus pooltele 30. juulil 2007 küsimused, millele pooled on vastanud 2007. aasta oktoobris.

79 Ettekandja-kohtuniku ettekande alusel otsustas Esimese Astme Kohus avada suulise menetluse. Poolte kohtukõned ja vastused Esimese Astme Kohtu küsimustele kuulati ära 15. jaanuari 2008. aasta kohtuistungil.

80 Sel kohtuistungil said hagejad loa esitada dokument, mis oli saadetud komisjonile, nagu on kantud kohtuistungi protokolli.

81 Sel kohtuistungil andis Esimese Astme Kohus hagejatele ja Confebaskile ka tähtaja, mis möödus 28. jaanuaril 2008, et esitada teatud andmeid isikute kohta, keda asjaomased meetmed soodustavad. See on kantud kohtuistungi protokolli.

82 Kohtuistungi lõpus otsustas viienda koja (laiendatud koosseisus) esimees suulise menetluse lõpetamise edasi lükata.

83 Hagejad esitasid küsitud teavet sisaldavad dokumendid, mis saabusid Esimese Astme Kohtu kantseleisse järgmiselt: Territorio Histórico de Vizcaya kiri 24. jaanuaril 2008 ning Territorio Histórico de Álava ja Territorio Histórico de Guipúzcoa kirjad 28. jaanuaril 2008. Confebask tegi seda 29. jaanuari 2008. aasta kirjaga. Komisjon sai Esimese Astme Kohtult tähtaja pikendust ja esitas oma märkused esitatud dokumentide kohta 6. märtsil 2008.

84 Viienda koja (laiendatud koosseisus) esimees lõpetas suulise menetluse 12. märtsil 2008. See tehti pooltele teatavaks 13. märtsi 2008. aasta kirjaga.

85 Esimese Astme Kohus otsustas pärast poolte märkuste ärakuulamist, et kodukorra artikli 50 lõike 1 alusel tuleb kohtuasjad T-30/01, T-31/01, T-32/01, T-86/02, T-87/02 ja T-88/02 liita kohtuotsuse huvides.

Poolte nõuded

I. *Kohtuasjad T-30/01–T-32/01*

86 Hagejad paluvad Esimese Astme Kohtul:

– tühistada komisjoni 28. novembri 2000. aasta otsus algatada ametlik uurimismenetlus kolme asjaomase maksuvabastuse eeskirja suhtes;

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

87 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul:

– esimese võimalusena tunnistada, et hagidel puudub ese;

– teise võimalusena tunnistada hagid vastuvõetamatuks;

– kolmanda võimalusena jätta hagid põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

– mõista kohtukulud välja hagejatelt.

II. *Kohtuasjad T-86/02–T-88/02*

88 Hagejad paluvad Esimese Astme Kohtul:

– esimese võimalusena tühistada vaidlustatud lõplikud otsused;

– teise võimalusena tühistada nende otsuste artikli 3 esimene lause;

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

89 Confebask ja Comunidad autónoma del País Vasco, kes astusid menetlusse hagejate nõuete toetuseks, paluvad Esimese Astme Kohtul:

– esimese võimalusena tühistada vaidlustatud lõplikud otsused;

– teise võimalusena tühistada nende artikkel 3;

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

90 Komisjon ja tema toetuseks menetlusse astunud Comunidad autónoma de La Rioja paluvad Esimese Astme Kohtul:

– jätta hagid põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

– mõista kohtukulud välja hagejatelt.

Õiguslik käsitlus

91 Esmajärjekorras tuleb läbi vaadata vaidlustatud lõplike otsuste peale esitatud hagid kohtuasjades T-86/02–T-88/02 ja seejärel 28. novembril 2000 tehtud ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse peale esitatud hagid kohtuasjades T-30/01–T-32/01.

I. *Kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud hagid nõudega tühistada lõplikud otsused, millega asjaomased eeskirjad tunnistatakse ühisturuga kokkusobimatuks ja määratakse väljamakstud abi tagastamine*

A. *Confebaski menetlusse astumise vastuvõetavus kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud hagide osas*

1. Poolte argumendid

92 Komisjon väitis suulises menetluses, et Confebaski menetlusse astumine ei ole vastuvõetav, kuna ta ei ole tõendanud, et tema liikmete hulgas on isikuid, keda asjaomased meetmed soodustavad.

93 Kohtuistungil esitatud küsimuste peale esitas Confebask teatud dokumendid. Nii esitas ta kõigi kolme ajaloolise ala rahanduse peadirektorite (Director General de Hacienda) väljastatud dokumendi, mis tõendab, et teatud ettevõtjad said asjaomaseid maksuvabastusi. Need dokumendid tõendavad, et vaidlustatud lõplikud otsused ja eriti nende otsuste artiklid 3, mis määravad abi tagastamise, puudutavad neid ettevõtjaid. Üks

tõend, millele on alla kirjutanud Confebaski peasekretär ja president, kinnitab muu hulgas seda, et kõik need ettevõtjad olid menetlusse astumise avalduste esitamise ajal Confebaski liikmed.

94 Need dokumendid on edastatud komisjonile, kes on endiselt seisukohal, et Confebask ei ole tõendanud, et tema menetlusse astumine on vastuvõetav.

2. Esimese Astme Kohtu hinnang

95 Olgu meenutatud, et Esimese Astme Kohtu viienda koja (laiendatud koosseisus) esimehe 9. septembri 2005. aasta määrus, millega Confebask sai loa astuda menetlusse kohtuasjades T-86/02–T-88/02, ei takista menetlusse astumise vastuvõetavuse uut kontrollimist otsuses, millega lõpeb menetlus selles kohtuastmes (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-199/92 P: Hüls *vs*. komisjon, EKL 1999, lk I-4287, punkt 52).

96 Euroopa Kohtu põhikirja artikli 40 teise lõigu alusel, mida selle põhikirja artikli 53 esimese lõigu alusel kohaldatakse Esimese Astme Kohtule, on õigus menetlusse astuda igal isikul, kes tõendab oma huvi kohtuasja tulemuste vastu.

97 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võivad esindusühendused, mille eesmärk on oma liikmete õiguste kaitse, menetlusse astuda kohtuasjades, milles kerkivad nende liikmeid puudutada võivad põhimõttelised küsimused (Euroopa Kohtu presidendi 17. juuni 1997. aasta määrus liidetud kohtuasjades C-151/97 P(I) ja C-157/97 P(I): National Power ja PowerGen, EKL 1997, lk I-3491, punkt 66, ja 28. septembri 1998. aasta määrus kohtuasjas C-151/98 P: Pharos *vs*. komisjon, EKL 1998, lk I-5441, punkt 6; Esimese Astme Kohtu presidendi 19. aprilli 2007. aasta määrus kohtuasjas T-24/06: MABB *vs*. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 10).

98 Olgu veel meenutatud, et ühenduste menetlusse astumise õiguse laia tõlgendamise mõte on võimaldada kohtuasjade tausta paremat hindamist, vältides samas liiga suurt hulka üksikuid menetlusse astujaid, mis võib ohustada menetluse tõhusust ja ladusat kulgu (eespool punktis 97 viidatud kohtumäärus National Power ja PowerGen, punkt 66; Esimese Astme Kohtu 26. juuli 2004. aasta määrus kohtuasjas T-20l/04 R: Microsoft *vs*. komisjon, EKL 2004, lk II-2977, punkt 38).

99 Käesolevas kohtuasjas on Confebask sektoriülene kutseühingute keskliit, mille ülesandeks on selle koosseisu kuuluvate Hispaania Baskimaa ettevõtjate organisatsioonide üldiste ja ühiste huvide esindamine, koordineerimine, teabevahetus ja kaitse. Eelkõige on tema ülesandeks Baski ettevõtjate huvide esindamine ja kaitse ametiasutustes ning ühiskondlikes organisatsioonides ja kutseliitudes.

100 Vaidlust ei ole selles, et tegu on Hispaania Baskimaa ettevõtjate esindusorganisatsiooniga.

101 Lisaks tuleb nentida, nagu nähtub suulises menetluses esitatud dokumentidest, et teatud ettevõtjad, kes olid Confebaski liikmed siis, kui too esitas menetlusse astumise avalduse, said käesolevas kohtuasjas käsitletavate maksueeskirjade alusel antud abi.

102 Seega võib käesolevate kohtuasjade tulemus mõjutada nende ettevõtjate huve, kes on ühtaegu Confebaski liikmed ja on tegelikult saanud abi asjaomaste maksumeetmega.

103 Pealegi võttis Confebask osa haldusmenetlusest, mille tulemusena vaidlustatud lõplikud otsused vastu võeti.

104 Seega tuleb järeldada, et Confebask on põhjendanud oma huvi kohtuvaidluse lahenduse vastu ja et tema menetlusse astumine hagejate nõuete toetuseks on vastuvõetav.

B. *Kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud hagide põhjendatus*

105 Hagejad esitasid oma hagiavaldustes viis fakti- ja õigusväidet. Esimesest väitest, mille kohaselt asjaomased meetmed on üldist laadi ja riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses ei ole antud, on nad siiski loobunud (vt eespool punkt 72).

106 Teise väite raames leiavad nad, et asjaomaseid maksuvabastuse eeskirju tuleb pidada olemasolevaks, mitte uueks abiks. Kolmas väide seisneb selles, et on rikutud EÜ artikli 88 lõiget 1 ja määruse nr 659/1999 artikleid 17–19, kuna komisjon oleks pidanud kohaldama olemasolevate abikavade kohta kehtivat menetlust. Neljanda väite kohaselt on rikutud EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c, kuna kõnesolevad eeskirjad ei ole ühisturuga kokkusobimatu tegevusabi, vaid investeeringutoetus või tööhõivealane abi. Viienda väite raames leiavad hagejad, et kõnealuse abi tagastamise kohustus on seotud menetlusveaga ning õiguskindluse, hea halduse, õiguspärase ootuse kaitse ja võrdse kohtlemise põhimõtete rikkumisega. Lõpuks osutavad hagejad oma repliikides, et on rikutud määruse nr 659/1999 artikli 6 lõiget 1, kuna komisjon oleks pidanud ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses märkima, et on toimunud kohtumised Hispaania ametiasutustega.

1. Teine väide, et asjaomased abikavad on olemasolev abi

107 Teine väide jaguneb kaheks osaks. Esimene osa puudutab määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v rikkumist ja teine osa määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii rikkumist.

a) Esimene osa, mis puudutab määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v rikkumist

Poolte argumendid

108 Hagejate sõnul oleks komisjon pidanud jõudma järeldusele, et maksuvabastuse eeskirjad on olemasolev abi, kuna kooskõlas määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktiga v ei olnud need kehtestamise ajal veel abi, vaid on muutunud abikavadeks hiljem ühisturu arengu tõttu ja ilma et liikmesriik oleks neid muutnud.

109 Hagejad väidavad esiteks, et komisjon on vaikimisi võtnud seisukoha, et maksuvabastuse eeskirjad ei olnud nende kehtestamise ajal veel riigiabi.

110 Nende sõnul ei olnud komisjonil siis, kui ta 1994. aastal nendest eeskirjadest teada sai, mingit kohustust lõpetada esialgne uurimine EÜ artiklis 249 sätestatud otsusega ja ta võis lihtsalt vaikimisega väljendada oma heakskiitvat seisukohta, et uuritud meetmed ei ole abi.

111 Teatatud meetmete kohta selles küsimuses kujundatud kohtupraktika võib üle kanda ka teatamata jäänud meetmete esialgse uurimise juhtudele, kui komisjon oli neist meetmetest teadlik. Kohtupraktika kohaselt on komisjon kohustatud algatama ametliku uurimismenetluse, kui tekib kahtlus, kas siseriiklik meede on ühisturuga kokkusobiv, ja sellest tulenevalt tähendab niisuguse otsuse puudumine üldjuhul seda, et komisjoni hinnangul on meede ühenduse õigusega kooskõlas.

112 Komisjoni 4. märtsi 1991. aasta kiri liikmesriikidele, mis käsitleb abikavadest teatamise korda ning menetlusi, mida kohaldatakse juhul, kui abi andmine on vastuolus EÜ asutamislepingu artikli [88] lõike 3 eeskirjadega (edaspidi „1991. aasta kiri"), annab kinnitust, et komisjon ei pea end kohustatuks tegema esialgse uurimise lõpetamise otsust, kui liikmesriik vastab rahuldavalt tema teabetaotlusele. Peale selle tuleneb samast kirjast, et konkurentsiküsimuste eest vastutav komisjoni liige tegi komisjonile kõigest ettepaneku mitte võtta meetmeid uuritava meetme suhtes, kui selle kokkusobivuses ei ole mingit kahtlust. Sellise „asja lõpetamise" korral ametlikku otsust ei tehta.

113 Selline menetlusviis ei ole EÜ artikliga 232 vastuolus. Hagejate sõnul ei ole siseriiklikel ametiasutustel õigust esitada hagi tegevusetuse peale, et kohustada komisjoni vastu võtma otsust kaebuse põhjal, mida nad ei ole ise esitanud.

114 Hagejad täpsustavad seejärel, mis ajast võib eeldada, et komisjon on esialgse uurimisega piirdudes asja lõpetanud. Nad märgivad selles osas, et enne määruse nr 659/1999 jõustumist puudus säte, mis oleks kehtestanud komisjonile tähtaja. Kohtupraktikas oli õiguskindluse põhimõttest siiski tuletatud komisjoni kohustus võtta seisukoht mõistliku aja jooksul. Esialgse uurimismenetluse olemust arvestades peaks lõpetamise tähtaeg seega olema lühike. Komisjon on seda ise möönnud. Hagejate sõnul on komisjon kohustatud tegutsema hoolsalt ka juhul, kui siseriiklikest meetmetest ei ole teatatud, nagu nõuab 1983. aasta teatis ebaseadusliku abi kohta.

115 Sellistel asjaoludel leiavad hagejad, et komisjon on nii vaikimisi kui ka sõnaselgelt möönnud, et maksuvabastuse eeskirju ei saa pidada riigiabiks.

116 Nad juhivad tähelepanu sellele, et 25. mai 1994. aasta teabetaotluses hoiatas komisjon Hispaania ametiasutusi, et ta on kohustatud algatama ametliku uurimismenetluse, kui vastus jääb saamata või ei ole piisav. Komisjon ei algatanud seda menetlust pärast seda, kui ta sai 30. septembril 1994 vastuse, milles Hispaania Kuningriik vaidlustas maksuvabastuse eeskirjade käsitamise riigiabina. Hagejad järeldavad sellest, et komisjon pidas vastust rahuldavaks ja et asjaomased eeskirjad ei ole riigiabi EÜ artikli 87 tähenduses.

117 Hagejate hinnangul võib eeltoodut kinnitada 18. juuli 1995. aasta kiri, mille komisjon saatis 1994. aasta kaebuse esitajatele, et teatada neile asja lahendamise käigust, ja millest hagejate sõnul nähtub, et asjaomased maksuvabastuse eeskirjad ei ole riigiabi.

118 Esinevad veel muudki asjaolud, mis lubavad eeldada, et komisjon on vaikimisi möönnud, et maksuvabastuse eeskirjad ei ole riigiabi. Esiteks ei ole komisjon EÜT-s avaldanud teadaannet, mis teeks kolmandatele isikutele teatavaks, et maksuvabastuse eeskirjad on ebakindlad. Teiseks on komisjon kirjalikes menetlusdokumentides omaks võtnud, et maksuvabastuse eeskirjade kontrollimine hilines. Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses ega vaidlustatud lõplikes otsustes ei ole siseriiklikele ametiasutustele selles osas midagi ette heidetud. Kolmandaks ei ole komisjoni 3. veebruari 2000. aasta teabetaotluses, mille ta Hispaania ametiasutustele saatis, viidet 1994. aasta kaebusele. Sellest nähtub hoopis, et komisjon kavatses kontrollida Araba provintsi maksuvabastuse eeskirja alates otsusest 1999/718 (vt eespool punkt 68). Muus osas ei tehtud selles kirjas mingeid ettekirjutusi teabe esitamiseks kõnesolevate meetmetega soodustatud isikute kohta; ka ei pakkunud see teave mingit huvi seoses väidetava abikavaga, mida on analüüsitud abstraktselt. Neljandaks ei ole ametliku uurimismenetluse algatamise otsus ka seotud 1994. aasta kaebusega. See põhineb hoopis komisjoni teatisel riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta äriühingute

otsese maksustamisega seotud meetmete suhtes (EÜT 1998, C 384, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 277; edaspidi „1998. aasta teatis maksualase abi kohta").

119 Kuigi komisjon on pärast 1994. aastat võtnud vastu otsuseid Araba, Biskaia ja Gipuzkoa ajalooliste alade muude maksueeskirjade kohta, ei muuda see tõsiasja, et tema esialgsel hinnangul ei olnud maksuvabastuse eeskirjad riigiabi. Ametliku uurimismenetluse algatamise otsusest ja vaidlustatud lõplikest otsustest ilmneb komisjoni meelevald, kes lisaks kõigele ei põhjendanud muid maksusoodustusi, nagu maksu ümberarvutus ja maksustatava summa vähendamine, kehtestavate 1996. aasta eeskirjade eelistatud kohtlemist, kuigi ta leidis, et viimased ei ole nii „agressiivsed" kui 1993. aasta meetmed, mis on arutusel käesolevas kohtuasjas.

120 Hagejad toovad oma repliigis esile rea asjaolusid, millest nähtub, et komisjon jättis sõnaselgelt rahuldamata 1994. aasta kaebuse põhjendusel, et maksuvabastuse eeskirjad ei ole riigiabi.

121 Nii ilmneb Hispaania senatis 22. aprillil 1997 toimunud arutelust (*Boletín Oficial de las Cortes Generales*, 28.4.1997, nr 204, 681/000550), et 17. märtsi 1997. aasta kohtumisel kinnitas konkurentsiküsimuste eest vastutav komisjoni liige Comunidad autónoma de La Rioja delegatsioonile, et 1994. aasta kaebus „ei kuulunud Euroopa Liidu, vaid hoopis kõnesoleva liikmesriigi pädevusse". Samuti nähtub Internetis 24. oktoobril 2002 avaldatud pressiteatest, et seda kaebust ei võetud arvesse. Neist kahest seigast, et Comunidad autónoma de La Rioja osales 1994. aasta kaebuse menetluses ja et komisjon jättis selle kaebuse sõnaselgelt rahuldamata, kuna maksuvabastuse eeskirjad ei ole riigiabi, järeldavad hagejad, et kaebus ei kuulunud ühenduse õiguse kohaldamisalasse. Hagejad teevad Ramondínile antud abi käsitleva komisjoni otsuse põhjal järelduse, et selle abi kohta esitatud kaebuse lahendamise käigus loobus Comunidad autónoma de La Rioja vaidlustamast Norma Forali nr 22/1994 (Araba) – eraldi käsitletuna – vastavust riigiabi käsitlevale seadusele. Nad leiavad, et see muutunud hoiak on seletatav 1994. aasta kaebuse rahuldamata jätmisega, mida on mainitud eespool. Lõpuks ei ole ju komisjon Araba, Biskaia ja Gipuzkoa ajalooliste alade erinevate maksueeskirjade menetlemisel alates 1997. aastast tehtud toimingutes kunagi viidanud nimetatud kaebusele ega sellele, nagu oleks kaebuse läbivaatamist otstarbekusest lähtudes edasi lükatud. Komisjon ei ole seda maininud isegi märkustes, mille ta esitas Hispaania kohtu esitatud eelotsuse küsimuste kohta menetluses, milles on tehtud Euroopa Kohtu presidendi 16. veebruari 2000. aasta määrus liidetud kohtuasjades C-400/97–C-402/97:

Juntas Generales de Guipúzcoa jt (EKL 2000, lk I-1073), mis käsitlesid kolme asjaomast maksuvabastuse eeskirja. Samuti on nende eeskirjade suhtes ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses viidatud ainult 5. jaanuaril 2000 esitatud kaebusele.

122 Seega ei saa 18. juuli 1995. aasta kiri, mille komisjon saatis 1994. aasta kaebuse esitajatele, ega 19. jaanuari 1996. aasta kiri, millega ta nõudis Hispaania ametiasutustelt täiendavat teavet, takistada Esimese Astme Kohtul tuvastamast, et konkurentsiküsimuste eest vastutav komisjoni liige kinnitas 1997. aastal, et ülalnimetatud kaebus on jäetud rahuldamata. Vastupidi, 18. juuli 1995. aasta kirjas on sõnaselgelt öeldud, et otsus võetakse vastu ja edastatakse kaebuse esitajatele.

123 Hagejate arvates on komisjon seega leidnud, et asjaomased meetmed ei olnud nende jõustumise ajal veel riigiabi.

124 Teiseks väidavad hagejad, et vaidlusalused otsused on seletatavad ainult riigiabi poliitika arenguga, mis tõi kaasa teatavate maksumeetmete kontrollimise kriteeriumi muutumise. Nad viitavad seega ühisturu arengu toimumisele määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses.

125 Nad rõhutavad, et määruse nr 659/1999 vastuvõtmise ettepanekus ei olnud ette nähtud olemasoleva riigiabi sellist liiki, nagu nüüd on sätestatud määruse artikli 1 punkti b alapunktis v. Nende hinnangul on see säte lisatud hiljem just selleks, et võtta arvesse komisjoni riigiabi poliitikas asetleidnud muutusi. Pealegi nähtub määruse põhjendu-

sest 4, et seal on tõepoolest osutatud komisjoni riigiabi poliitika arengule, ja hagejad järeldavad sellest, et ühisturu areng tähendab sama mis riigiabi poliitika areng.

126 Hagejate väitel tuleneb nõukogu ja nõukogus kokku tulnud nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate 1. detsembri 1997. aasta resolutsioonist ettevõtete maksustamise tegevusjuhendi kohta (ELT 1998, C 2, lk 1), et komisjon avaldas oma tahet vaadata uuesti läbi liikmesriikides kehtivad maksueeskirjad ja seega teatas neid puudutava hindamiskriteeriumi muutumisest. Seda kinnitab ka komisjoni 1998. aasta teatis maksualase abi kohta, kus on märgitud, et komisjon vaatab „sellest lähtudes" maksueeskirjad „uuesti läbi üksikjuhtude kaupa". Nad lisavad, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses on sõnaselgelt viidatud nimetatud teatisele.

127 Nad leiavad ühtlasi, et otsus 93/337, millele komisjon viitab, ei ole asjassepuutuv näide. Nende sõnul kvalifitseeris komisjon 1988. aasta maksu ümberarvutused, mida käsitleb otsus 93/337, valikulisteks meetmeteks, kuna need olid kohaldatavad ainult teatud tegevusalade suhtes. Komisjon ei kohaldanud investeeringu miinimumsummaga seotud kriteeriumi. Käesolevas kohtuasjas arutusel olevad maksuvabastusmeetmed ei välista aga ühtki tegevusala ja neid võib seega õiguspäraselt pidada üldmeetmeteks aastal 1993.

128 Nad viitavad veel komisjoni 17. veebruari 2003. aasta otsusele 2003/755/EÜ abikava kohta, mida Belgia rakendas Belgias asutatud koordineerimiskeskuste suhtes (ELT L 282, lk 25), kus komisjon möönis, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldatakse juhul, kui komisjon on esialgu olnud arvamusel, et meede ei ole abi, kuid muudab oma hinnangut ja leiab, et see on abi.

129 Hagejad leiavad seega, et on toimunud riigiabi poliitika areng määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses.

130 Kolmandaks toonitavad nad, et asjaomaseid maksumeetmeid ei ole muudetud.

131 Nad teevad järelduse, et komisjon on rikkunud õigusnorme, kui ta keeldus tunnistamast asjaomased meetmed olemasolevaks riigiabiks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses.

132 Komisjon, keda toetab Comunidad autónoma de La Rioja, nõuab väite esimese osa tagasilükkamist.

Esimese Astme Kohtu hinnang

133 Sissejuhatuseks olgu meenutatud, et asutamisleping näeb ette erinevad menetlused vastavalt sellele, kas tegu on olemasoleva või uue abiga. Kui EÜ artikli 88 lõike 3 alusel tuleb uuest abist komisjoni eelnevalt teavitada ja seda ei tohi rakendada enne, kui nimetatud menetluse järgi on tehtud lõplik otsus, siis olemasolevat abi võib vastavalt EÜ artikli 88 lõikele 1 kehtivas korras anda seni, kuni komisjon ei ole seda tunnistanud ühisturuga kokkusobimatuks (Euroopa Kohtu 15. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-387/92: Banco Exterior de España, EKL 1994, lk I-877, punkt 20). Olemasoleva abi kohta võib seega vajaduse korral teha vaid sellise kokkusobimatuks tunnistamise otsuse, millel on õiguslikud tagajärjed tulevikus (eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Demesa, punkt 172).

134 Määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktist v, mis jõustus 16. aprillil 1999 ja oli seega vaidlustatud lõplike otsuste vastuvõtmise ajal kohaldatav, selgub, et olemasolev abi on „abi, mida peetakse olemasolevaks abiks, kuna on võimalik teha kindlaks, et selle kehtestamise ajal ei olnud see veel abi, vaid on muutunud selleks hiljem ühisturu arengu tõttu ja ilma et liikmesriik oleks seda muutnud".

135 Hagejad väidavad, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kolm tingimust on täidetud. Komisjon leidis, et kaks esimest tingimust, mis seisnevad selles, et asjaomased eeskirjad ei olnud nende kehtestamise ajal abikavad, vaid on muutunud selleks hiljem ühisturu arengu tõttu, ei ole antud juhul täidetud (vt otsuse 2003/28 punkt 78, otsuse 2003/86 punkt 76 ja otsuse 2003/192 punkt 74).

136 Tuleb uurida, kas komisjon leidis põhjendatult, et need tingimused ei ole antud juhul täidetud.

137 Esimese tingimuse kohta väidavad hagejad, et komisjon möönis vaikimisi ja sõnaselgelt, et asjaomased eeskirjad ei olnud nende kehtestamise ajal riigiabi kavad.

138 Hagejad väidavad oma repliigis esiteks, et komisjon otsustas sõnaselgelt jätta 1994. aasta kaebus rahuldamata.

139 Kohtutoimiku dokumentidest nähtub siiski, et pärast 1994. aasta kaebust jätkas komisjon uurimist (vt eespool punkt 21 jj), kuid ei võtnud sellegipoolest vastu ühtki sõnaselget otsust.

140 Nii teatas komisjon 18. juuli 1995. aasta kirjaga kaebuse esitajatele, et ta jätkab Hispaania maksusüsteemi ja liikmesriikides kehtivate iseseisvate maksueeskirjade analüüsimist, arvestades seejuures eri liikmesriikides toimuvat föderaalsuhete arengut. Ta märkis, et komisjoni teenistused koguvad vajalikke andmeid ja et pärast nende küsimuste selgitamist otsustab ta, milliseid toiminguid teha nende kaebuse lahendamiseks, ja edastab neile oma otsuse. Sellest ilmneb selgelt, et komisjon jätkas kaebuse läbivaatamist ega olnud siis veel teinud mingit otsust.

141 Samuti teatas komisjon Hispaania Kuningriigile 19. jaanuari 1996. aasta kirjas, et ta uurib vaidlustatud maksusätete mõju konkurentsile, ja palus endale saata teavet isikute kohta, kelle kasuks vaidlustatud meetmeid rakendatakse. Sõltumata sellest, kas komisjon sai sellele vastuse – küsimus, milles pooled on erinevatel seisukohtadel –, tuleb nentida, et see kiri näitab igal juhul, et sel ajal ei olnud komisjon asjaomaste eeskirjade suhtes veel seisukohta võtnud (vt selle kohta ja analoogia alusel Esimese Astme Kohtu 15. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas T-95/96: Gestevisión Telecinco *vs.* komisjon, EKL 1998, lk II-3407, punkt 88).

142 Lõpuks tuleb nentida, et Hispaania senati liikme Hispaania valitsusele 17. märtsi 1997. aasta kohtumise kohta esitatud küsimuse tekst ei pärine komisjonist ja kinnitab üksnes tõika, et konkurentsiküsimuste eest vastutava komisjoniliikme väidetavad sõnad on ära toodud riigi parlamendiarutelu raames. Neid ei saa pidada komisjoni sõnaselgeks seisukohavõtuks, milline ka ei oleks nende sisu.

143 Samuti ei saa pressiteate ega hagejate järeldustega, mis on tuletatud kaebuse esitajate või komisjoni hoiakutest muude menetluste käigus, tõendada, et komisjon on käesolevas asjas otsuse vastu võtnud.

144 Seega tuleb nentida, et esitatud dokumentide hulgas ei ole liikmesriigile suunatud otsust ja ühegi esitatud tõendi põhjal ei ole võimalik tuvastada, et komisjon oleks võtnud selge ja ühemõttelise seisukoha (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 5. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-351/02: Deutsche Bahn *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-1047, punktid 46–49).

145 Seega ei leidnud tõendamist, et komisjon oleks teinud sõnaselge otsuse, millega ta tunnistab, et asjaomased eeskirjad ei olnud nende kehtestamise ajal riigiabi kavad.

146 Teiseks väidavad hagejad, et komisjon ei olnud kohustatud lõpetama esialgset uurimist otsusega EÜ artikli 249 tähenduses ja võis ainuüksi oma vaikimisega avaldada seisukohta, et asjaomased maksumeetmed ei ole abi.

147 Sellise tõlgendusega ei saa nõustuda.

148 Olgu meenutatud, et pelgalt institutsiooni vaikimine ei saa tekitada siduvaid õiguslikke tagajärgi, mis võivad puudutada hageja huve, välja arvatud juhul, kui selline tagajärg on ühenduse õigusnormiga otseselt ette nähtud. Teatud konkreetsetel juhtudel näeb ühenduse õigus ette, et institutsiooni vaikimine võrdub otsusega, juhul kui sel institutsioonil on palutud võtta seisukoht ja ta ei ole seda kindlaksmääratud tähtaja jooksul teinud. Kui aga puuduvad sellised sõnaselged sätted, mis määraksid kindlaks tähtaja, mille lõppedes loetakse otsus vaikimisi vastu võetuks, ja määratleksid otsuse sisu, siis ei saa institutsiooni tegevusetust võrdsustada otsusega, seadmata sellega kahtluse alla asutamislepinguga loodud õiguskaitsevahendite süsteemi (Esimese Astme Kohtu 13. detsembri 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-190/95 ja T-45/96: Sodima *vs*. komisjon, EKL 1999, lk II-3617, punktid 31 ja 32).

149 Käesolevas kohtuasjas on selge, et arutusel olevatest maksueeskirjadest, mis on kehtestatud 1993. aastal, ei ole komisjonile teatatud.

150 Riigiabi valdkonda reguleerivad eeskirjad ei näe ette, et komisjoni vaikimine tähendaks vaikimisi tehtud otsust abi puudumise kohta, eriti kui asjaomastest meetmetest ei ole komisjonile teatatud. Komisjon, kes on ainupädev tuvastama abi võimalikku kokkusobimatust ühisturuga, on kohustatud võtma riikliku meetme esialgse uurimise lõpul asjaomase liikmesriigi suhtes vastu otsuse, millega tuvastatakse kas abi puudumine, abi kokkusobivus ühisturuga või siis vajadus algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud ametlik uurimismenetlus (eespool punktis 141 viidatud kohtuotsus Gestevisión Telecinco *vs*. komisjon, punktid 53–55).

151 Niisiis ei saa otsus, millest pealegi tuleb liikmesriiki teavitada, olla tehtud vaikimisi ja tuleneda komisjoni vaikimisest teatud aja jooksul.

152 Seega ei saa käesolevas kohtuasjas nõustuda väitega, et komisjon oleks võinud teha vaikimisi otsuse, mille põhjal arutusel olevad maksueeskirjad ei olnud nende kehtestamise ajal abikavad.

153 Kuigi komisjon ei algatanud suhteliselt pika aja jooksul ametlikku uurimismenetlust kõnesoleva riikliku meetme suhtes, ei saa ainuüksi see lihtne tõsiasi muuta seda meedet – kui tegu on abiga – objektiivselt olemasolevaks abiks. Ebakindlust, mis võis selles suhtes valitseda, võib kõige enam pidada abisaajate õiguspäraste ootuste tekitajaks, mis takistab minevikus antud abi tagasinõudmist (Esimese Astme Kohtu 30. aprilli 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-195/01 ja T-207/01: Government of Gibraltar *vs.* komisjon, EKL 2002, lk II-2309, punkt 129).

154 Lisaks kõigele ei ole hagejad palunud komisjonil 1994. aasta kaebuse asjas seisukohta võtta, mis oleks kahekuulise tähtaja möödumisel toonud kaasa võimaluse esitada hagi tegevusetuse peale EÜ artikli 232 alusel, kuna vastupidi sellele, mida väidavad hagejad (vt eespool punkt 113), oleks nende selline hagi olnud vastuvõetav, nagu on vastuvõetav ka käesoleva menetluse raames nõue tühistada komisjoni lõplikud otsused (vt selle kohta Euroopa Kohtu 26. novembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-68/95: T. Port, EKL 1996, lk I-6065, punkt 59).

155 Seega ei saa sellest, et komisjon käesolevas asjas vaikis, järeldada, et ta võttis vaikimisi vastu otsuse abi puudumise kohta.

156 Seda hinnangut ei saa muuta hagejate argumendid, mis põhinevad esiteks kohtupraktikal, teiseks komisjoni käitumisel käesolevas asjas ja kolmandaks komisjoni teatiste teatud punktidel.

157 Esiteks käsitleb kohtupraktika, millele hagejad tuginevad (Euroopa Kohtu 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-367/95 P: komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, EKL 1998, lk I-1719, punkt 45; Esimese Astme Kohtu 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas T-82/96: ARAP jt *vs.* komisjon, EKL 1999, lk II-1889, punkt 28), olukordi, kus komisjon oli vastu võtnud sõnaselged otsused, mistõttu see ei ole käesoleval juhul asjassepuutuv. Samuti ei ole Euroopa Kohtu 11. detsembri 1973. aasta otsus kohtuasjas 120/73: Lorenz (EKL 1973, lk 1471), mis on kohaldatav teatatud abi asjades, kohaldatav teatamata jäetud abi korral, millega on tegu käesolevas kohtuasjas (Euroopa Kohtu 11. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas C-39/94: SFEI jt, EKL 1996, lk I-3547, punktid 46–48, ja 15. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-99/98: Austria *vs.* komisjon, EKL 2001, lk I-1101, punkt 32; vt Esimese Astme Kohtu eespool punktis 141 viidatud kohtuotsus Gestevisión Telecinco *vs.* komisjon, punktid 77 ja 78, ning 15. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-171/02: Regione autónoma della Sardegna *vs.* komisjon, EKL 2005, lk II-2123, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

158 Teiseks ei saa nõustuda ka komisjoni käitumist käsitlevate argumentidega.

159 Tuginemine sellele, et Hispaania Kuningriigi 30. septembri 1994. aasta vastuskirjale ei reageeritud, või tõsiasjale, et komisjon on oma kirjalikes dokumentides omaks võtnud käesolevas asjas arutusel olevate maksueeskirjade kontrollimise hilinemise, ei saa anda tulemusi tuvastamaks, et komisjon on käesolevas asjas teinud otsuse, mis tunnistab abi puudumist. Erinevalt sellest, mida väidavad hagejad, tõendab komisjoni 18. juuli 1995. aasta kiri, mis on saadetud hagejatele (vt eespool punkt 26), et komisjon jätkas oma analüüsi, ning selle põhjal ei saa nõustuda väitega, et vaikimisi on vastu võetud otsus, mille kohaselt arutusel olevad maksueeskirjad ei olnud nende kehtestamise ajal abikavad.

160 Lisaks tuginevad hagejad seigale, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses on viidatud üksnes 5. jaanuari 2000. aasta kaebusele (vt eespool punkt 31), mitte aga 1994. aasta kaebusele.

161 Seoses sellega tuleb täheldada, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses on viidatud kolmele vaidlusalusele maksueeskirjale, mainimata siiski 1994. aasta kaebust. Tegelikult võttiski komisjon selle otsuse vastu 5. jaanuari 2000. aasta kaebuse põhjal, mille esitasid ettevõtte tulumaksust vabastamisega soodustuse saanud ettevõtja konkurendid.

162 Asjaolu, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses ei ole mainitud 1994. aasta kaebust, ei saa ometi tähendada seda, et komisjon on teinud vaikimisi otsuse, millega tunnistatakse, et arutusel olevad eeskirjad ei ole riigiabi, kuna nagu juba meenutatud (vt eespool punkt 152), ei saa sellist otsust teha vaikimisi.

163 Argument, mis lähtub sellest, et komisjon võttis vastu otsused muude maksueeskirjade kohta, mis hagejad on pärast 1994. aasta kaebust kehtestanud, ja mille kohaselt vaidlustatud otsused on meelevaldsed, tuleb samuti tagasi lükata, kuna see ei ole asjakohane olemasoleva abi mõistet käsitleva väite seisukohast.

164 Kolmandaks ei saa ühtki argumenti rajada ka 1983. aasta teatisele ebaseadusliku abi kohta ega 1991. aasta kirjale.

165 Meenutab ju 1983. aasta teatis ebaseadusliku abi kohta hoopis kavandatavast abist teatamise kohustust ja osutab eelkõige sellele, et igaühte, kes on saanud ebaseaduslikult antud abi, „st ilma et komisjon oleks teinud lõplikku otsust abi kokkusobivuse kohta", võib kohustada abi tagastama. Kindlalt on selles teatises ühtlasi märgitud, et niipea kui komisjon saab teada, et liikmesriik on kehtestanud õigusvastased abimeetmed, avaldab ta Euroopa Ühenduste Teatajas vastava teate, mis hoiatab võimalikke abisaajaid abi

ebakindluse eest (vt eespool punkt 11). Selle põhjal ei saa siiski järeldada, et sellise teate avaldamata jätmise võiks võrdsustada vaikimisi vastu võetud otsusega abi puudumise kohta, kui lähtuda eespool osutatud kohtupraktikast (eespool punktis 148 viidatud kohtuotsus Sodima *vs*. komisjon).

166 Ühtki argumenti ei saa rajada ka 1991. aasta kirjale, millele hagejad tuginevad (vt eespool punkt 112). Selles kirjas seisab tõesti, et kui liikmesriigi vastus ei rahulda, „jätab" komisjon endale õiguse kasutada teatud volitusi (ettekirjutus asjaomaste meetmete rakendamise peatamiseks või märgukiri nõudega esitada märkused ja andmed, mis on vajalikud abi ühisturuga kokkusobivuse hindamiseks), ja lõpus on märgitud, et „komisjon kavatseb kasutada eespool viidatud volitusi kõikidel juhtudel, kui see osutub vajalikuks, et lõpetada riigiabi käsitlevate asutamislepingu sätete mis tahes rikkumine". Sellest kirjast ei tulene sootuks, et komisjoni ametliku vastuse puudumine oleks samaväärne tema otsusega vaikimisi lubada, et asjaomaseid meetmeid ei kvalifitseerita riigiabina.

167 Seega tuleb argument, mille kohaselt komisjon jättis 1994. aasta kaebuse vaikimisi rahuldamata ja tunnistas, et arutusel olevad eeskirjad ei ole riigiabi kavad, tagasi lükata.

168 Eeltoodust lähtuvalt ei ole leidnud tõendamist, et komisjon oleks teinud vaikimisi otsuse, millega tunnistatakse, et arutusel olevad eeskirjad ei olnud nende kehtestamise ajal riigiabi kavad.

169 Kuna määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis v sätestatud tingimustest see esimene ei ole täidetud, siis ei saa asjaomaseid meetmeid pidada olemasolevaks abiks selle sätte tähenduses.

170 Seega ei saa anda tulemusi teist tingimust käsitlevad argumendid, millega tahetakse näidata, et asjaomased meetmed on muutunud abiks hiljem ühisturu arengu tõttu.

171 Igal juhul olgu määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis v sätestatud teist tingimust puudutavate hagejate argumentide kohta märgitud, et need ei saa olla vastuvõetavad.

172 Hagejad väidavad, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktist v ja määruse põhjendusest 4 ilmneb, et ühisturu arengu mõiste tähendab sama mis riigiabi poliitika arengu mõiste (vt eespool punkt 125).

173 Olgu meenutatud, et mõistet „ühisturu areng" võib mõista kui asjaomase meetmega hõlmatud sektori majandusliku ja õigusliku konteksti muutust (Euroopa Kohtu 22. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-182/03 ja C-217/03: Belgia ja Forum 187 *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-5479, punkt 71). Selline muutus võib olla tingitud algselt konkurentsile suletud turu avamisest (Esimese Astme Kohtu 4. aprilli 2001. aasta otsus kohtuasjas T-288/97: Regione autónoma Friuli-Venezia Giulia *vs.* komisjon, EKL 2001, lk II-1169, punkt 89).

174 See mõiste ei hõlma aga juhtumit, kui komisjon muudab oma hinnangut üksnes riigiabi käsitlevate asutamislepingu nõuete rangemaks kohaldamiseks (eespool punktis 173 viidatud kohtuotsus Belgia ja Forum 187 *vs.* komisjon, punkt 71). Seoses sellega olgu meenutatud, et see, kas riiklik meede on sisuliselt olemasolev või uus abi, ei saa sõltuda komisjoni subjektiivsest otsusest ja see tuleb kindlaks teha sõltumatult komisjoni kogu varasemast halduspraktikast (Esimese Astme Kohtu eespool punktis 153 viidatud otsus Government of Gibraltar *vs.* komisjon, punkt 121, ning 23. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-269/99, T-271/99 ja T-272/99: Diputación Foral de Guipúzcoa jt *vs.* komisjon, EKL 2002, lk II-4217, punkt 80, samuti otsus liidetud kohtuasjades T-346/99–T-348/99: Diputación Foral de Álava jt *vs.* komisjon, EKL 2002, lk II-4259, punkt 84).

175 Sellest tulenevalt ei piisa ainuüksi riigiabi poliitika arengu sedastamisest, et lugeda iseenesest toimunuks „ühisturu areng” määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses, kuna objektiivset riigiabi mõistet, nagu see tuleneb EÜ artiklist 87, ei ole muudetud.

176 Käesolevas kohtuasjas ei saa ükski hagejate argument riigiabi poliitika arengu kohta iseloomustada „ühisturu arengut” määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses.

177 Põhjendades oma argumente riigiabi poliitika arengu kohta, viitavad hagejad ju sellele, et Euroopa Liidu Nõukogu võttis 1. detsembril 1997 vastu ettevõtete maksustamise tegevusjuhendi (vt eespool punkt 126).

178 Esimese Astme Kohus tõstab seoses sellega esile, et liikmesriigid võtsid endale kohustuse järk-järgult tühistada teatud maksumeetmed, mida loetakse konkurentsi kahjustavaks, samas kui komisjon väljendas kavatsust riigiabi käsitlevaid eeskirju silmas pidades kontrollida või uuesti läbi vaadata liikmesriikides kehtivad maksusüsteemid (tegevusjuhendi punktid D ja J).

179 Erinevalt sellest, mida väidavad hagejad, et ole riigiabi mõiste hindamiskriteeriumide muutusi tegevusjuhendis ette nähtud ja hagejad ei ole ka esitanud seda väidet kinnitavaid asjaolusid.

180 Hagejad tuginevad ka 1998. aasta teatisele maksualase abi kohta, kus nende sõnul on ette nähtud, et maksueeskirjad vaadatakse uuesti läbi üksikjuhtude kaupa (vt eespool punkt 126).

181 Selles 1998. aasta teatises maksualase abi kohta, mis suures osas põhineb Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu lahenditel ja annab selgitusi, kuidas kohaldada EÜ artikleid 87 ja 88 maksumeetmete suhtes, ei ole komisjon siiski teatanud hindamiskriteeriumide muutmisest maksumeetmete uurimisel EÜ artiklitest 87 ja 88 lähtudes (vt selle kohta eespool punktis 174 viidatud kohtuotsus Diputación Foral de Guipúzcoa jt *vs*. komisjon, punkt 79, ja eespool punktis 174 viidatud 23. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Álava jt *vs*. komisjon, punkt 83).

182 Hagejad toonitavad veel, et otsuses 93/337 lähtus komisjon teistsugusest valikulisuse kriteeriumist kui käesolevas asjas aluseks võetud kriteerium (vt eespool punkt 127).

183 Otsuses 93/337 rõhutas komisjon nimelt seda, et maksumeetmed olid kohaldatavad vaid teatud ettevõtjatele ja teatud tegevusalasid nendega ei soodustatud (otsuse punkt III). Vaidlustatud lõplikes otsustes tugines komisjon teistsugusele valikulisuse kriteeriumile, mis arvestab teatud summast suuremat miinimuminvesteeringut.

184 EÜ artikli 87 lõike 1 kohaselt on vaja kindlaks teha, kas siseriiklik meede võib antud õigussüsteemi raames soodustada „teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist" võrreldes teistega. Tegu on objektiivse mõistega, mida võib hinnata erinevatest valikulisuse kriteeriumidest lähtudes, ilma et sellest peaks järeldama, et riigiabi valikulisuse hindamise kriteeriume on muudetud.

185 Seega ei ole esitatud argumentide põhjal võimalik järeldada, et valikulisuse kriteeriumid, millest lähtudes komisjon hindas maksumeetmeid EÜ artikli 87 lõike 1 alusel, oleksid pärast vaidlusaluste maksumeetmete kehtestamist muutunud (vt selle kohta eespool punktis 174 viidatud kohtuotsus Diputación Foral de Guipúzcoa jt vs. komisjon, punkt 79).

186 Peale selle, isegi kui eeldada, et hagejad on tõendanud, et komisjon on muutnud oma hindamiskriteeriume abi kvalifitseerimisel, ei saa nõustuda argumendiga, mis käsitleb asjaomaseid maksumeetmeid olemasolevatena. On täiesti tõendamata, et komisjoni rakendatavate valikulisuse kriteeriumide väidetav muutus on tingitud „ühisturu arengust" määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses. Selles osas olgu meenutatud, et see mõiste ei hõlma juhtumit, mil komisjon muudab oma hinnangut üksnes riigiabi käsitlevate asutamislepingu nõuete rangemaks kohaldamiseks (eespool, punktis 173 viidatud kohtuotsus Belgia ja Forum 187 *vs.* komisjon, punkt 71).

187 Lõpuks olgu märgitud, et otsus 2003/755, millele tuginevad hagejad, ei ole antud juhul asjassepuutuv. Selles otsuses käsitletav meede oli olemasolev abi, kuna sellest oli eelnevalt teatatud ja saadud heakskiit ning komisjon otsustas selle eeskirja uuesti läbi vaadata olemasolevate abikavade pideva kontrollimise käigus, mis on ette nähtud EÜ artikli 88 lõikega 1. Just seoses otsusega 2003/755 leidis Euroopa Kohus, et mõiste „ühisturu areng" ei hõlma juhtumit, mil komisjon muudab oma hinnangut üksnes riigiabi käsitlevate asutamislepingu nõuete rangemaks kohaldamiseks (eespool punktis 173 viidatud kohtuotsus Belgia ja Forum 187 *vs.* komisjon, punkt 71). Seega ei kinnita see otsus hagejate seisukohti mingil viisil.

188 Järelikult ei saa ükski hagejate esitatud asjaolu tõendada, et on toimunud ühisturu areng määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses.

189 Eeltoodust järeldub, et arutusel olevaid maksueeskirju ei saa pidada olemasolevateks abikavadeks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses.

190 Seega tuleb teise väite esimene osa, mis käsitleb määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v rikkumist, põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

b) Teine osa, mis puudutab määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii rikkumist

Poolte argumendid

191 Juhuks, kui Esimese Astme Kohus ei nõustu seisukohaga, et komisjon leidis, et maksuvabastuse eeskirjad ei olnud riigiabi, väidavad hagejad ikkagi, et käesoleva juhtumi asjaoludest nähtub, et komisjon pidas neid ühisturuga kokkusobivaks ja kiitis need heaks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii tähenduses. See säte käsitleb nimelt meetmeid, mis on enne nende kehtestamist heaks kiidetud ja millele komisjon ei olnud vastu.

192 Antud juhul tuleneb heakskiit komisjoni 25. mai 1994. aasta kirjast ja tema hilisemast hoiakust. Komisjon ei algatanud ametlikku uurimismenetlust mõistliku aja jooksul pärast sellele kirjale Baski ametiasutustelt vastuste saamist, kuigi ta ju oli kohustatud algatama menetluse, kui tal oli vähimgi kahtlus asjaomaste eeskirjade ühisturuga kokkusobivuses. Ka ei ole komisjoni 3. veebruari 2000. aasta kirjas ega 28. novembri 2000. aasta ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses viidatud 1994. aastal teostatud kontrollile. Lisaks kõigele ei ole komisjon, vaatamata kohustusele avaldada teatamata jäetud abimeetmed EÜT-s niipea, kui ta neist teada saab, avaldanud ühtki teadet enne ülalnimetatud 28. novembri 2000. aasta otsust.

193 Komisjon, keda toetab Comunidad autónoma de La Rioja, väidab, et teise väite teine osa ei ole põhjendatud.

Esimese Astme Kohtu hinnang

194 Määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt ii sätestab, et olemasolev abi on „heakskiidetud abi, see tähendab komisjoni või nõukogu poolt heakskiidetud abikavad või individuaalne abi".

195 Olgu meenutatud, et see säte käsitleb abimeetmeid, mille kohta komisjon on teinud kokkusobivaks tunnistamise otsuse.

196 Selline otsus peab olema sõnaselge. Komisjon peab otsustama, kas asjaomased meetmed on kokkusobivad EÜ artiklis 87 seatud tingimustest lähtudes, ja vastavalt EÜ artiklile 253 oma otsust selles osas põhistama.

197 Lisaks kõigele peab komisjon juhul, kui on väidetud, et individuaalseid meetmeid on rakendatud eelnevalt heaks kiidetud eeskirju kohaldades, enne EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud menetluse algatamist kindlaks tegema, kas need meetmed on või ei ole asjaomaste eeskirjadega hõlmatud, ning jaatava vastuse korral, kas need vastavad tingimustele, mis on kehtestatud nende heakskiitmise otsuses. Ainult siis, kui selle kontrolli tulemusena on saadud eitav vastus, võib komisjon käsitada asjaomaseid meetmeid uue abina. Seevastu jaatava järelduse tegemisel peab komisjon menetlema neid meetmeid kui olemasolevat abi EÜ artikli 88 lõigetes 1 ja 2 sätestatud korras (Euroopa Kohtu 5. oktoobri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-47/91: Itaalia *vs*. komisjon, EKL 1994, lk I-4635, punktid 24–26, ja 10. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-400/99: Itaalia *vs*. komisjon, EKL 2005, lk I-3657, punkt 57). Selleks et oleks võimalik kindlaks teha, kas individuaalsed meetmed asjaomaste eeskirjade heakskiitmise otsusega kehtestatud tingimustele vastavad või ei vasta, peab heakskiitmise otsus olema tingimata sõnaselge.

198 Niisiis tuleb käesolevas kohtuasjas nentida, et hagejad ei esita oma väidete kinnitamiseks ühtki otsust, millega komisjon oleks arutusel olevad maksumeetmed heaks kiitnud, pidades neid ühisturuga kokkusobivaks.

199 Hagejate argumendiga, et heakskiit tuleneb komisjoni 25. mai 1994. aasta kirjast, ei saa nõustuda. 25. mai 1994. aasta kiri piirdub sellega, et Hispaania Kuningriigil palutakse esitada märkused 1994. aasta kaebuse kohta, võtmata seisukohta küsimuses, kas asjaomased meetmed on ühisturuga kokkusobivad. Nimetatud kiri ei saa seega olla arutusel olevate eeskirjade heakskiitmise otsuseks.

200 Samamoodi ei saa komisjoni hilisemat hoiakut pidada sõnaselgeks heakskiidu andmise otsuseks. Ei see, et komisjon ei reageerinud pärast Hispaania Kuningriigi 30. septembri 1994. aasta märkusi, ega 18. juuli 1995. aasta kiri, mille komisjon saatis kaebuse esitajatele ja milles ei ole võetud seisukohta arutusel olevate eeskirjade kokkusobivuse küsimuses (vt eespool punkt 26), ei saa olla otsuseks, millega arutusel olevad maksueeskirjad kiidetakse heaks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii tähenduses.

201 Lõpuks viitavad hagejad asjaolule, et komisjon ei maininud 1994. aasta kaebuse menetlemist oma 3. veebruari 2000. aasta kirjas, millega ta nõudis Hispaania ametiasutustelt 5. jaanuari 2000. aasta kaebust puudutavat teavet (vt eespool punkt 32), ega ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses. Samuti tuginevad nad sellele, et arutusel olevate eeskirjade kohta ei ole avaldatud teadet EÜT-s, kuigi komisjon võttis endale sellise kohustuse oma 1983. aasta teatises ebaseadusliku abi kohta.

202 Ükski neist asjaoludest ei saa aga viia järelduseni, nagu oleks komisjon teinud sõnaselge heakskiidu andmise otsuse määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii tähenduses.

203 Sellest järeldub, et teise väite teine osa, mis käsitleb määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii rikkumist, tuleb samuti põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

204 Seega tuleb teine väide, mille kohaselt tuleks arutusel olevaid maksueeskirju pidada olemasolevateks abikavadeks, põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

2. Kolmas väide, et on rikutud olemasoleva abi suhtes kohaldatavaid menetlusnorme

205 Hagejad, keda toetab Comunidad autónoma del País Vasco, leiavad, et kuna maksuvabastuse eeskirju tuleb pidada olemasolevaks abiks, siis on vaidlustatud lõplikud otsused vastuolus EÜ artikli 88 lõikega 1 ning määruse nr 659/1999 artiklitega 17–19 seetõttu, et need on vastu võetud uue abi kohta kehtiva menetluse lõppedes.

206 Esimese Astme Kohus tuvastab, et kuna käesolevas kohtuasjas ei saa abikavasid pidada olemasolevateks (vt eespool punkt 204), siis on komisjon õigesti leidnud, et asjaomased abikavad on uus abi. Nii toimides ei ole ta eiranud hagejate osutatud menetlusnorme.

207 Sellest järeldub, et kolmas väide, mis käsitleb menetlusnormide rikkumist, tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

3. Neljas väide, et on rikutud EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c

a) Poolte argumendid

208 Hagejad juhivad tähelepanu sellele, et komisjoni vaidlustatud lõplikes otsustes esitatud andmetel ei ole maksuvabastuse eeskirjad „sisuliselt investeeringutoetus ega tööhõivealane abi, [kuna] selle maksualase abi aluseks ei ole investeeringu suurus ega töökohtade arv või sellega seotud palgakulud, vaid maksustatav summa".

209 Hagejad vaidlustavad selle, et niisugust seost on vaja arvestada, ja selle, et arutusel olevad eeskirjad on tegevusabi tulenevalt vaid sellest põhjusest, et abi saavate ettevõtjate kasumilt võetavat maksu on vähendatud. Vähendamine ei anna piisavalt põhjust eitada seda, et maksuvabastuse eeskirjad on sisuliselt investeeringutoetus või tööhõivealane abi.

210 Hagejate sõnul on komisjon vaidlustatud lõplikes otsustes tunnistanud, et asjaomased eeskirjad hõlbustavad uute ettevõtete loomist. Eespool mainitud nõuet, mille kohaselt võib abikavasid pidada investeeringutoetusteks vaid siis, kui need on avaldatud protsendina investeeringust, ei leidu sellisena 1978. aasta teatises piirkondlike abikavade kohta. Abisumma avaldamine protsendina investeeringust võimaldab vaid kindlaks teha, kas kõnesolev abi järgib piirkonnas lubatud abi ülemmäära. Komisjon oleks pidanud viitama sellele teatisele, kuna seal on määratletud tema seisukoht arutusel olevate maksuvabastuse eeskirjade kehtestamise ajal. Ta ei saanud õiguskindluse põhimõtet eiramata tugineda 1998. aasta juhendile. Samal seisukohal on ka Comunidad autónoma del País Vasco.

211 Igal juhul väidavad hagejad, et arutusel olevad maksuvabastuse eeskirjad on tööhõivealane abi. Selle saamine sõltub ju vähemalt kümne uue töökoha loomisest ja keskmiselt sama arvu töökohtade säilitamisest kümne aasta jooksul. Pealegi omab

asjaolu, et kõnesolevad abikavad ei ole avaldatud protsentides palgakuludest, eespool mainitud teatise kohaselt tähtsust vaid selle arvutamisel, kas abi osatähtsus jääb lubatud piiridesse.

212 Komisjon, keda toetab Comunidad autónoma de La Rioja, nõuab neljanda väite tagasilükkamist.

b) Esimese Astme Kohtu hinnang

213 Esiteks osutavad hagejad õiguskindluse põhimõtte rikkumisele põhjusel, et komisjon kohaldas 1998. aasta juhendit, mis on hilisem akt võrreldes arutusel olevate 1993. aasta maksusätetega.

214 Alustuseks olgu meenutatud, et raamprogrammid ja teatised, mida komisjon riigiabi järelevalve valdkonnas vastu võtab, on talle kohustuslikud niivõrd, kuivõrd need tekstid ei kaldu kõrvale asutamislepingu normidest (Euroopa Kohtu 26. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-351/98: Hispaania *vs*. komisjon, EKL 2002, lk I-8031, punkt 53).

215 Seejärel tuleb osundada 1998. aasta juhendi punkti 6.1, kus on sätestatud, et „komisjon hindab piirkondliku abi kokkusobivust ühisturuga käesoleva juhendi alusel niipea, kui juhend on vastu võetud". Seega nähtub 1998. aasta juhendist selgelt, et see on kohaldatav alates vastuvõtmisest ka selliste olukordade suhtes, mis on tekkinud enne juhendi jõustumist. Järelikult ei saa 1998. aasta juhendi kohaldamine käesolevas asjas tähendada õiguskindluse põhimõtte rikkumist.

216 Mõistagi näeb punkt 6.1 ette tingimuse, mille kohaselt „abiettepanekuid, millest on teatatud enne käesoleva juhendi edastamist liikmesriikidele ja mille kohta komisjon ei ole veel lõplikku otsust vastu võtnud, hinnatakse teatamise ajal jõus olnud kriteeriumide alusel".

217 Sellegipoolest on selge, et käesolevas kohtuasjas arutusel olevad abikavad on rakendatud, ilma et neist oleks teatatud.

218 Nii ei saa neid abikavasid võrdsustada mainitud tingimuses osutatud „abiettepaneku[-tega], millest on teatatud enne [1998. aasta] juhendi edastamist liikmesriikidele," ja see tingimus ei olegi seega käesolevas asjas kohaldatav.

219 Lisaks tuleb igal juhul meenutada, et isegi kui eeldada, et võib tuvastada rikkumise, mis on tingitud 1998. aasta juhendi kohaldamisest, tooks see kaasa vaidlustatud lõplike otsuste õigusvastasuse ja seega nende tühistamise vaid selles osas, milles rikkumine võib mõjutada otsuste sisu. Kui on tuvastatud, et komisjon oleks jõudnud selle rikkumiseta samasugusele järeldusele, kuna asjaomane viga ei saanud mingil juhul mõjutada vaidlustatud otsuste sisu, siis ei ole vaja neid tühistada (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 12. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-25/04: González y Díez *vs.* komisjon, EKL 2007, lk II-3121, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika).

220 Käesolevas kohtuasjas väidavad hagejad esiteks, et sellist investeeringutoetuse määratlust, nagu on ette nähtud 1998. aasta juhendis ja mida komisjon vaidlustatud lõplike otsustega rakendas, ei leidu 1978. aasta teatises piirkondlike abikavade kohta, ja teiseks, et komisjon ei talitanud õigesti, kui ta keeldus käsitamast maksuvabastuse eeskirju tööhõivealase abina.

221 Igal juhul tuleb nentida, et hagejad ei ole esitanud ainsatki asjaolu, mis võimaldaks järeldada, et arutusel olevad eeskirjad vastavad tingimustele, mis on esitatud 1978. aasta teatises piirkondlike abikavade kohta (vt eespool punkt 10), ja et selle teatise rakendamise korral oleks arutusel olevad eeskirjad kvalifitseeritud teisiti. Konkreetsemalt nähtub nii 1998. aasta juhendist kui ka 1978. aasta teatisest piirkondlike abikavade kohta, et tegevusabi ei saa üldjuhul tunnistada EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c alusel ühisturuga kokkusobivaks, kuna see võib juba oma olemuselt kahjustada kaubandustingimusi määral, mis on vastuolus ühiste huvidega. Pealegi ei ole 1978. aasta teatises piirkondlike abikavade kohta määratletud tegevusabi, investeeringutoetuse või tööhõivealase abi mõisteid nii, et komisjoni tõlgendused käesolevas kohtuasjas läheksid nende mõistetega vastuollu. Teatises on seevastu kindlaks määratud abi osatähtsuse diferentseeritud ülemmäärad protsentides alginvesteeringust ja alginvesteeringuga loodud iga töökoha kohta Euroopa arvestusühikutes (vt eespool punkt 10), kuid see, et käesolevas kohtuasjas arutusel olevates maksueeskirjades oleks seda järgitud, ei ole leidnud tõendamist.

222 Kui nüüd eeldada, et 1978. aasta teatise piirkondlike abikavade kohta asemel 1998. aasta juhendi rakendamist võib pidada ekslikuks, siis ei mõjuta see mingil juhul vaidlustatud lõplike otsuste sisu nii, et need muutuksid selle tagajärjel õigusvastasteks.

223 Seoses hagejate argumentidega, millega püütakse vaidlustada EÜ artikli 87 lõike 3 punktil c põhinev komisjoni hinnang, tuletab Esimese Astme Kohus teiseks meelde, et komisjonil on selle sätte kohaldamisel ulatuslik kaalutlusõigus, mille teostamine eeldab keeruliste majanduslike ja sotsiaalsete hinnangute andmist, mis tuleb läbi viia ühenduse kontekstis (Euroopa Kohtu 24. veebruari 1987. aasta otsus kohtuasjas 310/85: Deufil *vs.* komisjon, EKL 1987, lk 901, punkt 18). Selle kaalutlusõiguse teostamise kohtulikul kontrollimisel tuleb kontrollida üksnes menetlusnormide järgimist ja põhjendamiskohustuse täitmist, tuvastatud faktiliste asjaolude sisulist õigsust ning seda, et ei oleks rikutud õigusnorme, asjaolude hindamisel ei oleks tehtud ilmselget kaalutlusviga ega tegemist ei oleks võimu kuritarvitamisega (Euroopa Kohtu 29. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-56/93: Belgia *vs.* komisjon, EKL 1996, lk I-723, punkt 11, ja 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-372/97: Itaalia *vs.* komisjon, EKL 2004, lk I-3679, punkt 83; eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Demesa, punkt 273).

224 Käesolevas asjas leidis komisjon vaidlustatud lõplikes otsustes, et asjaomaste maksueeskirjadega, mis näevad ette vabastamise ettevõtte tulumaksust, on osaliselt vähendatud soodustatud ettevõtjate kasumilt võetavat maksu ja see on sisuliselt tegevusabi.

225 Tuleb nentida, et nii toimides ei ole komisjon teinud ilmselget kaalutlusviga.

226 Tegevusabi eesmärk on ju vabastada ettevõtja kuludest, mida ta oleks tavaliselt pidanud kandma jooksva halduse või oma tavapärase tegevuse raames (vt Euroopa Kohtu 19. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-156/98: Saksamaa *vs.* komisjon, EKL 2000, lk I-6857, punkt 30; Esimese Astme Kohtu 8. juuni 1995. aasta otsus kohtuasjas T-459/93: Siemens *vs.* komisjon, EKL 1995, lk II-1675, punkt 48, ja 27. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-190/00: Regione Siciliana *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-5015, punkt 130). Samuti nähtub 1998. aasta juhendist, et tegevusabi eesmärk on ettevõtja jooksvate kulude vähendamine (vt eespool punkt 14).

227 Just see eesmärk ongi käesolevas kohtuasjas arutusel olevatel maksuvabastustel. Selles osas nähtub Norma Foral'ide nr 18/1993, nr 5/1993 ja nr 11/1993 artiklist 14, mis sätestab asjaomased vabastused ettevõtte tulumaksust, et miinimuminvesteeringu tegemise kohustus ja vähemalt teatud arvu uute töökohtade loomise kohustus on kõigest abieeskirjade kohaldamise eeltingimused, mis on vajalikud maksuvabastuste saamiseks (vt eespool punkt 18). Kui need tingimused on täidetud, sõltub abisumma suurus positiivsest maksustatavast summast, mis vastab majandustegevuse tulemustele ja mitte investeeringusumma suurusele. Seega, vaatamata tingimustele, mis puudutavad miinimuminvesteeringut ja vähemalt teatud arvu uute töökohtade loomist, arvutatakse maksuvabastused äriühingu saadud kasumi alusel, mitte aga investeeringusumma või loodud töökohtade arvu järgi. Seega ei ole need vabastused 1998. aasta juhendi tähenduses investeeringutega seotud (vt eespool punkt 15).

228 Seega leidis komisjon põhjendatult, et asjaomased maksueeskirjad, mis vabastavad soodustatud ettevõtjad kuludest, mida nad oleksid üldjuhul pidanud kandma, on tegevusabi ega ole sisuliselt investeeringutoetus ega tööhõivealane abi.

229 Hagejad ei ole esitanud selles osas ühtki asjaolu, mis võiks tõendada komisjoni ilmselget kaalutlusviga, ning komisjoni tõlgendus on kooskõlas EÜ artikliga 87 ja selle sätte eesmärgiga saavutada kahjustamata konkurents.

230 Sellest järeldub, et neljas väide, mille kohaselt on rikutud EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c, tuleb tagasi lükata.

4. Viies väide, et on tehtud menetlusviga ning rikutud õiguskindluse, hea halduse, õiguspärase ootuse kaitse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid

231 Hagejad ja nende nõuete toetuseks menetlusse astujad nõuavad teise võimalusena vaidlustatud lõplike otsuste artiklis 3 sätestatud abi tagastamise kohustuse tühistamist. Nende nõuete põhjendamiseks osutavad nad kõigepealt menetlusveale. Seejärel väidavad nad, et on rikutud õiguskindluse, hea halduse, õiguspärase ootuse kaitse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid.

a) Menetlusvea väide

Poolte argumendid

232 Hagejad kaebavad, et komisjon lükkas kõrvale Hispaania Kuningriigi märkused, mis on esitatud ametliku uurimismenetluse käigus. Nad märgivad, et Hispaania Kuningriik esitas 17. septembri 2001. aasta kirjas vastuseks kolmandate isikute märkustele õiguspärase ootuse kaitse argumendi, et vaidlustada juba antud abi tagastamise võimalust. Hagejate arvates leidis komisjon ekslikult, et need seisukohad on esitatud väljaspool tähtaja piire. Komisjoni selline hoiak võib nende arvates viia liikmesriigi kaitseõiguste rikkumiseni. Nad lisavad, et selline käitumine ei takista Esimese Astme Kohtul kontrolli teostamist.

233 Komisjon vaidlustab need argumendid.

Esimese Astme Kohtu hinnang

234 Määruse nr 659/1999 artikli 6 lõige 1 näeb ette, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses kutsub komisjon kõnealust liikmesriiki ja teisi huvitatud pooli üles esitama märkusi ettenähtud aja jooksul, mis tavaliselt ei ületa ühte kuud ja mida komisjon võib pikendada. Määruse nr 659/1999 artikli 6 lõige 2 sätestab omakorda, et saadud märkused esitatakse kõnealusele liikmesriigile, kes võib märkustele vastata ettenähtud tähtaja jooksul, mis tavaliselt ei ületa ühte kuud ja mida komisjon võib pikendada (vt eespool punkt 6).

235 Antud juhul tuleb toonitada, et kooskõlas määruse nr 659/1999 artikli 6 lõikega 1 kutsuti Hispaania ametiasutusi 28. novembri 2000. aasta ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses üles esitama märkusi, mida nad 5. veebruaril 2001 ka tegid. Seejärel vastasid nad 17. septembri 2001. aasta kirjaga kolmandate isikute esitatud märkustele ja sõnastasid seal oma märkused, mis seonduvad õiguspärase ootuse argumendiga, pealkirja „Täiendavad märkused: õiguspärased ootused takistavad abi tagasinõudmist" all.

236 Komisjon leidis vaidlustatud otsustes, et neid täiendavaid märkusi, mis lisanduvad 5. veebruari 2001. aasta kirjaga esitatutele, ei tule arvestada, kuna komisjon sai need kätte pärast määruse nr 659/1999 artikli 6 lõikes 1 sätestatud ühekuulise tähtaja möödumist.

237 Hagejate hinnangul rikkus komisjon nii toimides asjaomase liikmesriigi kaitseõigusi.

238 Esiteks olgu meenutatud, et kaitseõiguste rikkumine on oma olemuselt subjektiivsete õiguste rikkumine (vt Esimese Astme Kohtu 8. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00: JFE Engineering jt *vs*. komisjon, EKL 2004, lk II-2501, punkt 425 ja seal viidatud kohtupraktika), millele saab seega tugineda asjaomane liikmesriik ise (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 8. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-198/01: Technische Glaswerke Ilmenau *vs*. komisjon, EKL 2004, lk II-2717, punkt 203).

239 Seega ei ole käesolevas kohtuasjas vastuvõetav hagejate väide, et on rikutud asjaomase liikmesriigi, antud juhul Hispaania Kuningriigi kaitseõigusi.

240 Teiseks, isegi kui hagejate see väide oleks vastuvõetav, ei saaks Esimese Astme Kohus sellega nõustuda.

241 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldab kaitseõiguste tagamise põhimõte seda, et asjaomasele liikmesriigile antakse võimalus tõhusalt teada anda oma vaatepunkt kolmandate huvitatud isikute poolt EÜ artikli 88 lõike 2 alusel esitatud märkuste kohta, millega komisjon kavatseb põhistada oma otsust, ja kui liikmesriigile ei antud võimalust nende märkuste osas seisukohta võtta, ei või komisjon neid selle riigi vastu tehtud otsuses kasutada. Sellegipoolest toob selliste kaitseõiguste rikkumine otsuse tühistamise kaasa vaid siis, kui ilma rikkumiseta oleks menetlus lõppenud teisiti (Euroopa Kohtu 11. novembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 259/85: Prantsusmaa *vs.* komisjon, EKL 1987, lk 4393, punktid 12 ja 13, ning 14. veebruari 1990. aasta otsus kohtuasjas C-301/87: Prantsusmaa *vs.* komisjon, EKL 1990, lk I-307, punktid 29–31).

242 Käesolevas kohtuasjas heidavad hagejad komisjonile ette konkreetselt seda, et ta ei arvestanud Hispaania Kuningriigi 17. septembri 2001. aasta kirjas sisalduvaid märkusi, millega on antud vastus huvitatud kolmanda isiku ehk siis Unión General de Trabajadores de La Rioja taotlusele nõuda alusetult antud abi tagasi.

243 Olgu aga märgitud, et vaidlustatud otsused ei ole rajatud ülalnimetatud taotlusele.

244 Iga vaidlustatud otsuse artiklis 3 sisalduv abi tagasinõudmise korraldus tuleneb loogilise, vajaliku ja ainuvõimaliku tagajärjena sellest, et komisjon on eelnevalt näidanud, et asjaomane abi on ebaseaduslik ja ühisturuga kokkusobimatu.

245 Lisaks tuleb nentida, et hagejad piirduvad menetlusnõuete rikkumisele osutamisega ega ole isegi väitnud ja veel vähem on nad tõendanud, et selle rikkumiseta oleks menetlus võinud lõppeda teistsuguse tulemusega.

246 Eelnevatest kaalutlustest lähtudes tuleb asjaomase liikmesriigi kaitseõiguste rikkumise väide tagasi lükata.

b) Väide, et on rikutud õiguskindluse, hea halduse, õiguspärase ootuse kaitse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid

Poolte argumendid

247 Hagejad ja nende nõuete toetuseks menetlusse astujad leiavad, et komisjon tekitas neil ja abi saajatel põhjendatud ootuse, et asjaomased maksumeetmed on „ühenduse õigusest lähtudes seaduslikud" ja et seda ei nõuta tagasi.

248 Nad täpsustavad, et isegi kui leiab tõendamist, et abist ei ole teatatud, võivad abi saajad erakorralistel asjaoludel tugineda õiguspärasele ootusele. Confebask leiab ühtlasi, et ettevõtjate õiguspärast ootust, et maksusoodustusi kehtestavad üldnormid on „seaduslikud", tuleb tunnustada hõlpsamalt võrreldes juhtumiga, kui abi tuleneb üksikaktist.

249 Seoses sellega väidavad nad esiteks, et komisjoni 25. mai 1994. aasta kiri ja tema hilisem hoiak veensid neid, et kõnesolevad eeskirjad on ühenduse õigusega kooskõlas.

250 Komisjon ju hoiatas selles kirjas, et ta võib algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud menetluse, kui ta ei saa oma teabetaotlusele rahuldavat vastust. Hagejad rõhutavad, et komisjon ei algatanud seda menetlust pärast Baski ametiasutustelt vastuse saamist. Veel enam, ainult Comunidad autónoma de La Rioja osales kohtumistel „Hispaania ametiasutustega", mida komisjon mainib oma 18. juuli 1995. aasta kirjas. Liikmesriigi ametiasutused ja Baski ametiasutused neist osa ei võtnud. Seega, kuna komisjon hoidus võtmast meetmeid, mis näitaksid, et ta jätkab maksuvabastuse eeskirjade analüüsimist, ja kuna ta algatas ametliku uurimismenetluse alles 28. novembril 2000, siis laskis komisjon vahepeal uskuda, et Baski ametiasutuste vastus, mis on edastatud 1994. aasta septembris, oli rahuldav ja et asjaomased eeskirjad ei ole riigiabi või kui on, siis sobib see kokku ühisturuga.

251 Hagejad ja Comunidad autónoma del País Vasco tõstavad eriti esile komisjoni kohustust lahendada asi mõistliku tähtaja jooksul. Euroopa Kohus selgitas ju 24. novembri 1987. aasta otsuses kohtuasjas 223/85: RSV *vs*. komisjon (EKL 1987, lk 4617), et 26-kuuline asja lahendamise tähtaeg ei ole ametlikus uurimismenetluses vastuvõetav ja et see muudab juba väljamakstud abi tagastamise õiguspärase ootuse kaitse põhimõttest lähtudes võimatuks. See kohtupraktika on ajendanud komisjoni oma praktikat muutma ja hagejad osutavad seoses sellega ka võrdse kohtlemise põhimõtte väidetavale rikkumisele. Pealegi on komisjonil ka kohustus olla esialgsel uurimisel hoolikas. Selle kohustuse range järgmine on seda olulisem, et esialgse uurimismenetluse algatamise otsused ei ole seotud eriliste raskustega, kuna need sisaldavad vaid esialgseid hinnanguid. Asjaolu, et abist ei ole teatatud, ei vabasta komisjoni kohustusest alustada viivitamatult ametlikku uurimismenetlust. Kui ta tohiks ka sarnastel juhtudel oma ülesannete täitmisega lõputult venitada, läheks see ju vastuollu õiguskindluse nõuetega.

252 Käesolevas asjas on ametliku uurimismenetluse algatamise otsus tehtud 79 kuud pärast 1994. aasta kaebuse registreerimist komisjonis 28. aprillil 1994. Nii pikk esialgne uurimine ei ole mõistlik. Seda ajavahemikku arvestades on abi tagasinõudmine antud juhul vastuolus ka hea halduse tavaga.

253 Käesolevas asjas nähtub pealegi juba 25. mai 1994. aasta kirjast, et kõik otsuse tegemiseks vajalikud andmed olid komisjoni käsutuses alates 1994. aasta kaebuse registreerimist komisjonis 28. aprillil 1994. Lisaks kõigele ei ole komisjon 19. jaanuari 1996. aasta kirjaga küsinud Hispaania ametiasutustelt mingit konkreetset teavet ning hagejad esitavad Baski valitsuse ametlikul blanketil kirja, mis on allkirjastamata ja kannab 5. veebruari 1996. aasta kuupäeva ning mille kohta nad väidavad, et see on vastus komisjoni 19. jaanuari 1996. aasta kirjale. Selles kirjas on rõhutatud, et asjaomased meetmed on üldist laadi ja meetmete adressaatideks on kõik ettevõtjad, keda Norma Foral'id võivad puudutada. Peale selle ei ole ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses mainitud, et Hispaania ametiasutused oleksid selles staadiumis nõutud teabe edastamisega viivitanud. Ka ei saa komisjon tegelikult pugeda selle taha, et enne on vaja kontrollida muid maksueeskirju, kuna kohtupraktika keeldub arvestamast lihtsalt otstarbeka halduse põhjendusi. Lõpuks on komisjon vaidlustatud lõplikes otsustes möönnud, et üldise abikava kontrollimise raames ei ole vaja uurida maksueeskirjade „tegelikku toimet".

254 Teiseks väidavad hagejad, et komisjon ei ole EÜT-s avaldanud hoiatust, kuigi tema 1983. aasta teatises ebaseadusliku abi kohta on täpsustatud, et ta teeb seda niipea, kui ta ebaseaduslikest abimeetmetest teada saab.

255 Kolmandaks väidavad hagejad, et komisjoni otsustustavast muu hulgas neil juhtudel, mil abist ei ole teatatud, nähtub, et komisjon ei ole nõudnud abi tagastamist, kui esialgne uurimine on ületanud mõistliku tähtaja. Hagejad viitavad eelkõige teatavatele komisjoni üksikaktidele (komisjoni 25. juuli 1990. aasta otsus 92/329/EMÜ Itaalia valitsuse poolt oftalmoloogiliste seadmete tootjale antud riigiabi kohta (Industrie ottiche riunite – IOR) (EÜT 1992, L 183, lk 30) ja komisjoni 8. mai 2001. aasta otsus

2002/15/EÜ riigiabi kohta, mida Prantsusmaa andis äriühingule „Bretagne Angleterre Irlande" („BAI3" või „Brittany Ferries") (EÜT 2002, L 12, lk 33)), samuti koordineerimiskeskusi käsitlevatele komisjoni otsustele (komisjoni 22. augusti 2002. aasta otsus 2003/81/EÜ riigiabi kava kohta, mida Hispaania Kuningriik rakendas Biskaias asuvate koordineerimiskeskuste suhtes (ELT 2003, L 31, lk 26); komisjoni 5. septembri 2002. aasta otsus 2003/512/EÜ abikava kohta, mida Saksamaa rakendas kontrolli- ja koordineerimiskeskuste suhtes (ELT 2003, L 177, lk 17); komisjoni 16. oktoobri 2002. aasta otsus 2003/438/EÜ riigiabi kava C 50/2001 kohta (ex NN 47/2000) – Finantsettevõtjad – mida rakendas Luksemburg (ELT 2003, L 153, lk 40); komisjoni 13. mai 2003. aasta otsus 2004/76/EÜ riigiabi kava kohta, mida Prantsusmaa rakendas peakorterite ja logistikakeskuste suhtes (ELT 2004, L 23, lk 1); komisjoni 24. juuni 2003. aasta otsus 2004/77/EÜ abikava kohta, mida Belgia rakendas US Foreign Sales Corporations'i suhtes kohaldatava maksueeskirja vormis (ELT 2004, L 23, lk 14)). Nad viitavad veel komisjoni 31. oktoobri 2000. aasta otsusele 2001/168/ESTÜ Hispaania ettevõtte tulumaksu seaduste kohta (EÜT 2001, L 60, lk 57). Nad väidavad seega, et käesolevas asjas on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet.

256 Lõpuks väidab Confebask, et komisjon on 1998. aasta teatises maksualase abi kohta muutnud oma hinnangut liikmesriikide maksueeskirjadele. Selle teatise rakendamise kohta koostatud esimesest aastaaruandest (KOM(1998) 595 lõplik) ilmneb, et komisjoni eesmärk oli „selgitada ettevõtjate otseste maksudega seotud riigiabi käsitlevate eeskirjade kohaldamist". Confebask toonitab veel, et õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele rajatud väite tagasilükkamine eespool punktis 70 viidatud kohtuotsusega Demesa ja Territorio Histórico de Álava *vs.* komisjon ei takista käesolevas asjas juba antud abi tagasinõudmise kohustuse tühistamist.

257 Komisjon, keda toetab Comunidad autónoma de La Rioja, nõuab selle väite tagasilükkamist.

Esimese Astme Kohtu hinnang

– Väide, et õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid on rikutud põhjusel, mis seisneb esialgse uurimise kestuses

258 Hagejad väidavad, et kuna komisjon algatas ametliku uurimismenetluse alles 28. novembril 2000 ehk 79 kuud pärast 1994. aasta kaebuse registreerimist, siis on ta ületanud esialgse uurimise mõistlikku kestust ning rikkunud seega õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid.

259 Esimese Astme Kohus tuletab meelde, et 1994. aasta kaebuse esitamise ajal ja kuni määruse nr 659/1999 vastuvõtmiseni ei olnud komisjoni tegevusele ette nähtud konkreetseid tähtaegu. Ta pidi sellegipoolest vältima oma ülesannete täitmise lõputut edasilükkamist, järgimaks õiguskindluse tagamise põhinõuet (Euroopa Kohtu 24. septembri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-74/00 P ja C-75/00 P: Falck ja Acciaierie di Bolzano *vs*. komisjon, EKL 2002, lk I-7869, punkt 140, ning 23. veebruari 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-346/03 ja C-529/03: Atzeni jt, EKL 2006, lk I-1875, punkt 61).

260 Selles osas, milles komisjonil on ainupädevus hinnata riigiabi kokkusobivust ühisturuga, peab komisjon riigiabi käsitlevatest asutamislepingu alussätetest lähtudes hea haldamise huvides hoolikalt ja erapooletult läbi vaatama kaebuse, milles teatatakse ühisturuga kokkusobimatust riigiabist. Sellest järeldub, et komisjon ei saa lõputult pikendada kaebuse esemeks olevate riiklike meetmete esialgset uurimist. Kaebuse läbivaatamise mõistlikku kestust tuleb hinnata iga juhtumi konkreetsete asjaolude põhjal, arvestades eelkõige asja tausta, menetluse erinevaid etappe, mida komisjon peab järgima, ning asja keerukust (Esimese Astme Kohtu 10. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-395/04: Air One *vs*. komisjon, EKL 2006, lk II-1343, punkt 61).

261 Käesolevas asjas on selge, et komisjon sai arutusel olevatest abikavadest teada 1994. aasta kaebuse vahendusel, mis on registreeritud 28. aprillil 1994. Samuti on selge, et komisjon teatas Hispaania ametiasutustele 28. novembril 2000 oma otsusest algatada ametlik uurimismenetlus asjaomaste maksuvabastuse eeskirjade suhtes.

262 Seega võib ajavahemikku, mis kulges hetkest, mil komisjon arutusel olevatest abikavadest teada sai, kuni hetkeni, mil ta algatas nende suhtes ametliku uurimismenetluse, hinnata pikemaks kui kuus ja pool aastat.

263 Siiski tuleb esiteks märkida, et seoses arutusel olevate maksumeetmetega oli komisjonil vaja Hispaania õigusakte põhjalikult uurida. Komisjon täpsustaski kaebuse esitajatele 18. juulil 1995 saadetud kirjas, et ta jätkab Hispaania maksusüsteemi ja liikmesriikides kehtivate iseseisvate maksueeskirjade analüüsimist, arvestades seejuures eri liikmesriikides toimuvat föderaalsuhete arengut. Ta märkis, et komisjoni teenistused koguvad vajalikke andmeid, mis nõuab „suurt tööd andmete kogumisel ja analüüsimisel". Kuigi teostatava kontrolli keerukus ei saa iseenesest õigustada esialgse uurimise kestust käesoleval juhul, on see siiski asjaolu, mis tuleb arvesse võtta.

264 Teiseks tuleb nentida, et menetluse kestus on suures osas tingitud Hispaania ametiasutuste käitumisest.

265 Komisjoni 19. jaanuari 1996. aasta kiri, millega ta nõudis Hispaania ametiasutustelt teavet isikute kohta, kelle kasuks vaidlustatud meetmeid rakendatakse, jäi ju vastuseta.

266 Seda teavet nõudis komisjon põhjendatult. Käesolevas asjas arutusel olevate maksuvabastuste andmine oli esiteks ajaliselt piiratud, kuna neid võisid saada ainult kuni 31. detsembrini 1994 asutatud ettevõtted, ja teiseks kuulus see kinnitamisele provintsivalitsuse volikogus pärast nõutavate tingimuste täidetuse kontrollimist (vt eespool punkt 18). Seega võis küsimus abi saajate kohta olla arutusel olevate maksuvabastuste kokkusobivust puudutava otsuse seisukohast määrava tähtsusega, eriti tulenevalt asjaomaste meetmete ulatusest.

267 Ainus kiri, mis on kohtule esitatud ja mille Hispaania ametiasutused on komisjonile ametlikult saatnud, kannab 30. septembri 1994. aasta kuupäeva, rõhutab peamiselt asjaomaste riiklike meetmete üldist laadi ja vaidlustab riigiabi esinemise.

268 Seega tuleb nentida, et komisjoni 19. jaanuari 1996. aasta küsimus, mis puudutab arutusel olevate eeskirjade rakendamist ja abi saajaid, jäi vastuseta, vaatamata sellele, et Hispaania ametiasutused taotlesid 19. veebruari ja 21. märtsi 1996. aasta kirjadega sellele küsimusele vastamise tähtaja pikendust (vt eespool punkt 29).

269 Hagejad esitavad tõesti Baski valitsuse ametlikul blanketil kirja, mis on allkirjastamata ja kannab 5. veebruari 1996. aasta kuupäeva ning mille kohta nad väidavad, et see on vastus komisjoni 19. jaanuari 1996. aasta kirjale. Kuid selle kohta, et see vastus on ametlikult komisjonile saadetud, nad tõendeid ei esita ja komisjon väidab, et ta ei ole seda saanud.

270 Pealegi taotles Hispaania Kuningriik 19. veebruari ja 21. märtsi 1996. aasta kirjadega komisjonilt tema 19. jaanuari 1996. aasta kirjale vastamise tähtaja pikendamist (vt eespool punkt 29), mis kinnitab komisjoni väidet, et ta ei ole oma küsimustele mingit vastust saanud. Lisaks kõigele tuleb igal juhul sedastada, et 5. veebruari 1996. aasta kirjas, kus on rõhutatud, et asjaomased meetmed on üldist laadi ja meetmete

adressaatideks on kõik ettevõtjad, keda Norma Foral'id võivad puudutada, ei ole sisuliselt antud konkreetset vastust küsimustele, mille komisjon esitas abisaajate kohta.

271 Seega alles pärast seda, kui komisjon oli saanud ühelt poolt uue, 5. jaanuari 2000. aasta kaebuse, mis puudutas arutusel olevate Araba maksusätete alusel soodustatud ettevõtjale antud abi, ja teiselt poolt Hispaania ametiasutuste märkused selle kohta, leidis komisjon endal olevat piisavalt andmeid asjaomaste maksumeetmete suhtes ametliku uurimismenetluse algatamiseks 28. novembril 2000.

272 Lõpuks ei nähtu ka kohtutoimiku dokumentidest, et komisjonilt oleks palutud seisukohta 1994. aasta kaebuse lahendamise osas, et olukorda selgitada ja asjaga seotud huvisid arvestades tekitada võimalus lasta vajaduse korral tuvastada tema võimalik tegevusetus.

273 Seega nähtub eeltoodust, et esialgse uurimise kestus on suures osas tingitud Hispaania ametiasutustest, kes jätsid arutusel olevatest eeskirjadest teatamata ja lisaks keeldusid komisjonile tarvilikku teavet esitamast (vt selle kohta Euroopa Kohtu 21. märtsi 1991. aasta otsus kohtuasjas C-303/88: Itaalia *vs.* komisjon, EKL 1991, lk I-1433, punkt 43).

274 Kolmandaks tuleb seoses oludega, milles maksumeetmeid rakendati, märkida, et ajavahemikul 1996–1999 kontrollis komisjon muid maksueeskirju, mille hagejad olid sel ajavahemikul kehtestanud (aastatel 1994, 1996 ja 1997 kehtestatud maksu ümberarvutused, 1996. aastal kehtestatud maksustatava summa vähendamine, mis olid arutusel kohtuasjades, milles on tehtud eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Demesa ja eespool punktis 70 viidatud 23. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Álava *vs.* komisjon). Niisiis lahendas komisjon Araba ajaloolisel alal asuvate ettevõtjate Demesa ja Ramondíni suhtes 45% maksu ümberarvutuse ja nende äriühingute maksustatava summa vähendamise peale 1996. aasta juunis ja 1997. aasta oktoobris esitatud kaebusi ning algatas mitu menetlust, mille tulemusena on vastu võetud otsused 1999/718 ja 2000/795 (vt eespool punkt 68) ning komisjoni 17. augusti ja 29. septembri 1999. aasta otsused ametliku uurimismenetluse algatamise kohta 45% maksu ümberarvutuse ja ettevõtte tulumaksuga maksustatava summa

vähendamise suhtes, kusjuures ka algatamise otsuste peale on esitatud hagi Esimese Astme Kohtusse (eespool punktis 174 viidatud kohtuotsused Diputación Foral de Guipúzcoa jt *vs*. komisjon ja Diputación Foral de Álava *vs*. komisjon jt). Kuigi neis menetlustes ei käsitletud 1993. aasta maksuvabastusi, mis on arutusel käesolevas kohtuasjas, oli sellegipoolest samuti tegu maksusoodustustega, mille on kehtestanud samad ametiasutused ja mis võivad tekitada samalaadseid õiguslikke probleeme ja mida hinnates võis komisjon oma kaalutlusruumi piires leida, et neid tuleb menetleda kiiremini, arvestades eelkõige vastuse puudumist tema küsimustele käesolevas kohtuasjas arutusel olevate maksuvabastustega soodustatud isikute kohta.

275 Eelnevast järeldub, et käesoleva juhtumi erilisi asjaolusid arvestades ei ole esialgse uurimise kestusega rikutud õiguskindluse üldpõhimõtet.

276 Lõpuks tuleb argumentide kohta, et komisjon on rikkunud hea halduse põhimõtet, sedastada, et need on sisuliselt tihedalt seotud argumendiga, mille kohaselt esialgse uurimise kestuse tõttu on rikutud õiguskindluse põhimõtet, ja seega tuleb need argumendid eeltoodut silmas pidades tagasi lükata.

277 Järelikult tuleb väide, et on rikutud õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid, tagasi lükata.

– Väide, et on rikutud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet

278 Sissejuhatuseks olgu meenutatud, et abi lubatavuse osas tekkinud õiguspärasele ootusele saab tugineda üksnes siis, kui see abi on antud EÜ artiklis 88 ette nähtud

menetlust järgides (Euroopa Kohtu 20. septembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-5/89: komisjon *vs*. Saksamaa, EKL 1990, lk I-3437, punkt 14; ja eespool punktis 157 viidatud kohtuotsus Regione autónoma della Sardegna *vs*. komisjon, punkt 64).

279 Piirkondlik ametiasutus ja hoolas ettevõtja peavad ju suutma üldjuhul kindlaks teha, kas seda menetlust on järgitud (Euroopa Kohtu eespool punktis 278 viidatud kohtuotsus komisjon *vs*. Saksamaa, punkt 14, ja 14. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-169/95: Hispaania *vs*. komisjon, EKL 1997, lk I-135, punkt 51; eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Demesa, punkt 236).

280 Kuna EÜ artiklis 88 ei ole tehtud vahet sel alusel, kas tegu on abikavade või individuaalse abiga, siis kohaldatakse neid põhimõtteid muu hulgas ka abikavade korral, vastupidi sellele, mida väidab Confebask (eespool punkt 248).

281 Käesolevas kohtuasjas on selge, et vaidlustatud lõplikes otsustes viidatud maksuvabastused on kehtestatud ilma eelneva teatamiseta, rikkudes EÜ artikli 88 lõiget 3.

282 Kohtupraktikas ei ole siiski välistatud teatamata jätmise tõttu ebaseadusliku abi – nagu käesolevas kohtuasjas arutusel olevate eeskirjade juhtum – saajate võimalust tugineda abi tagastamise vaidlustamiseks erakorralistele asjaoludele, mis võisid põhjendatult tekitada õiguspärase ootuse, et abi on õiguspärane (Euroopa Kohtu 10. juuni 1993. aasta otsus kohtuasjas C-183/91: komisjon *vs*. Kreeka, EKL 1993, lk I-3131, punkt 18; vt selle kohta eespool punktis 70 viidatud kohtuotsus Demesa ja Territorio Histórico de Álava *vs*. komisjon, punkt 51; vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 15. septembri 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-126/96 ja T-127/96: BFM ja EFIM *vs*. komisjon, EKL 1998, lk II-3437, punktid 69 ja 70; 29. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-55/99: CETM *vs*. komisjon, EKL 2000, lk II-3207, punkt 122, ja eespool punktis 173 viidatud kohtuotsus Regione autónoma Friuli-Venezia Giulia *vs*. komisjon, punkt 107).

283 Kui eeldada, et hagejatel, kes ei ole ettevõtjad, vaid arutusel oleva abikava kehtestanud territoriaalüksused, on õigus tugineda õiguspärasele ootusele (eespool punktis 157 viidatud kohtuotsus Regione autónoma della Sardegna *vs.* komisjon, punkt 66), siis tuleb seega nimetatud põhimõtete valguses kontrollida, kas nende argumentidega on esile toodud erakorralisi asjaolusid, mis võiksid tekitada õiguspärase ootuse, et arutusel olevad abikavad on lubatavad.

284 Hagejad ja nende nõuete toetuseks menetlusse astujad väidavad, et komisjoni käitumine on erakorraline asjaolu, mis võib tekitada nende õiguspärase ootuse, et arutusel olevad abikavad on lubatavad järgmistel põhjustel: esiteks kestis esialgne uurimine ebamõistlikult kaua ja komisjon ei teinud selle aja jooksul midagi, teiseks ei avaldatud võimalike abisaajate hoiatamiseks teadet, mis on ette nähtud 1983. aasta teatises ebaseadusliku abi kohta, kolmandaks komisjoni otsustustava ja neljandaks komisjoni poliitika muutumine riigiabi asjades.

285 Hagejad väidavad esiteks, et esialgse uurimise ebamõistlikult pikk kestus tekitas neil õiguspärase ootuse, et abi on lubatav, ja see takistab abi tagasinõudmist. Nad tuginevad eelkõige eespool punktis 251 viidatud kohtuotsusele RSV *vs.* komisjon (punkt 17), mille kohaselt võib abi saajatel juhul, kui komisjon viivitab otsustamisega, et abi on ebaseaduslik ja tuleb tühistada ja et liikmesriik peab selle tagasi nõudma, teatud asjaoludel tekkida õiguspärane ootus, mis võib takistada komisjoni kohustamast liikmesriiki andma abi tagastamise korraldust.

286 Esimese Astme Kohus sedastab siiski, et selle kohtuasja asjaolud, milles on tehtud eespool punktis 251 viidatud kohtuotsus RSV *vs.* komisjon, olid erakorralised ega sarnane üldse käesoleva kohtuasja asjaoludega. Käsitletavast abist oli ju komisjonile ametlikult teatatud, kuigi alles pärast selle väljamaksmist abi saajale. Abi oli seotud täiendavate kuludega toiminguteks, mille jaoks komisjon oli juba abi heaks kiitnud. Seda anti majandussektoris, mis sai alates 1977. aastast siseriiklikelt ametiasutustelt abi, mille komisjon oli heaks kiitnud. Selle abi ühisturuga kokkusobivuse kontrollimiseks ei olnud vaja süvendatud uurimist. Euroopa Kohus leidis, et neil asjaoludel võis hageja

mõistlikult uskuda, et abi ei leia komisjonilt vastuseisu (eespool punktis 251 viidatud kohtuotsus RSV *vs.* komisjon, punktid 14–16).

287 Nii on selle juhtumi aluseks olevad asjaolud täiesti erinevad käesolevast kohtuasjast. Arutusel olevatest maksuvabastustest ei ole ju teatatud ja need ei täienda ühtki komisjoni poolt varem heakskiidetud abikava. Need ei kehti üheski kindlas majandussektoris, veel vähem mõnes erilises heakskiidetud abi saavas sektoris. Lisaks oli arutusel olevate eeskirjade peale esitatud kaebuse läbivaatamisel vaja „suurt tööd andmete kogumisel ja analüüsimisel", nagu märkis komisjon kaebuse esitajatele saadetud 18. juuli 1995. aasta kirjas (vt eespool punkt 26).

288 Seega ei saa hagejate tuginemine eespool punktis 251 viidatud kohtuotsusele RSV *vs.* komisjon anda soovitud tulemusi.

289 Käesoleva kohtuasja asjaolud ei sarnane ka asjaoludega, mida käsitleb Esimese Astme Kohtu 12. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-348/03: Koninklijke Friesland Foods *vs.* komisjon (kohtulahendite kogumikus ei avaldata). Komisjon oli ju vaidlustatud otsuses möönnud, et asjaomane Madalmaade eeskiri sarnaneb Belgia eeskirjaga, mille suhtes ta on korduvalt seisukoha võtnud, tekitades seega õiguspärase ootuse, et Madalmaade eeskiri ei kujuta endast abi (eespool punktis 129 viidatud kohtuotsus Koninklijke Friesland Foods *vs.* komisjon). Antud juhul see nii ei ole, kuna komisjon ei ole arutusel olevate eeskirjade või muude sarnaste eeskirjade suhtes mingit seisukohta võtnud, mis oleks võinud esile kutsuda õiguspärase ootuse, et need on lubatavad.

290 Käesoleva kohtuasja asjaolusid arvestades ei saa esialgse uurimise kestust seega pidada selliseks erakorraliseks asjaoluks, mis võiks tekitada õiguspärase ootuse, et arutusel olevad eeskirjad on lubatavad.

291 Hagejad tuginevad ka komisjoni hoiakule, eriti tema tegevusetusele esialgse uurimise ajal, mis nende arvates tekitas põhjendatud lootuse, et asjaomased eeskirjad on lubatavad (vt eespool punktid 249 ja 250).

292 Esimese Astme Kohus toonitab, et komisjon tegi 25. mai 1994. aasta kirjaga Hispaania Kuningriigile ettepaneku esitada talle 15 päeva jooksul märkused 1994. aasta kaebuse kohta. Komisjon lisas selles kirjas, et kui tähtaja möödudes vastust ei ole tulnud või kui see ei ole rahuldav, on ta kohustatud algatama ametliku uurimismenetluse.

293 Kohtutoimiku materjalidest nähtub (vt eespool punkt 25 jj), et pärast Hispaania ametiasutuste 30. septembri 1994. aasta vastuse saamist toimusid asjaomaseid eeskirju puudutavad kohtumised, mis annab tunnistust sellest, et kaebuse läbivaatamine jätkus.

294 Ühtlasi teatas komisjon 18. juuli 1995. aasta kirjas kaebuse esitajatele, et ta jätkab nende kaebuse analüüsimist, pärast teatud küsimuste selgitamist otsustab, milliseid toiminguid teha kaebuse lahendamiseks, ja et ta edastab neile oma otsuse.

295 Lõpuks teatas komisjon Hispaania Kuningriigile 19. jaanuari 1996. aasta kirjas, et ta uurib asjaomaste maksumeetmete mõju konkurentsile, ja palus endale saata teavet isikute kohta, kelle kasuks neid meetmeid rakendatakse.

296 Esimese Astme Kohus leiab, et komisjon ei ole seega ilmutanud passiivsust pärast 1994. aasta kaebuse saamist. Vastupidi, ta asus seda uurima, vahetades kirju kuni Hispaania Kuningriigile 19. jaanuari 1996. aasta kirja saatmiseni, mis jäi vastuseta. Kirjavahetus ja kohtumised komisjoniga esialgse uurimise ajal annavad tunnistust

dialoogist, mille käigus komisjon püüdis muu hulgas hankida Hispaania ametiasutustelt teavet, millele rajada oma esialgne arvamus.

297 Lisaks sellele näitab 19. jaanuari 1996. aasta kiri, et komisjoni hinnangul ei olnud sel kuupäeval tema käsutuses ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse vastuvõtmiseks vajalikke andmeid.

298 Hoolimata 19. jaanuari 1996. aasta teabetaotlusest, mis puudutab asjaomaste eeskirjadega soodustatud isikuid, ei saanud komisjon Hispaania ametiasutustelt vastust, vaatamata sellele, et nad taotlesid vastamise tähtaja pikendamist (vt eespool punkt 29).

299 Pealegi selgub kirjavahetusega tutvumisel, et komisjon teatas nii kaebuse esitajatele kui ka Hispaania Kuningriigile korduvalt, et kaebuse lahendamine veel jätkub, võtmata seisukohta nende eeskirjade lubatavuse küsimuses.

300 Peale selle, isegi kui eeldada, et võib järeldada, et komisjon vaikis alates Hispaania Kuningriigile 19. jaanuari 1996. aasta kirja saatmisest kuni uue, 5. jaanuari 2000. aasta kaebuse saamiseni, ei saa selline vaikimine käesoleva juhtumi asjaolusid arvestades olla erakorraline asjaolu, mis võiks tekitada õiguspärase ootuse, et arutusel olevad maksueeskirjad on lubatavad.

301 Saamata Hispaania ametiasutustelt vastust eeskirjadega soodustatud isikuid puudutavale teabetaotlusele, võis komisjon ju leida, nagu ta täpsustas oma kirjalikes menetlusdokumentides, et tal ei olnud andmeid, mis võimaldaks hinnata asjaomaste eeskirjade tegelikku ulatust. Eelkõige võis ta leida, et ei ole millegagi tõendatud, et asjaomaste eeskirjadega, mis kaotasid kehtivuse 1994. aasta lõpus, on mõnda ettevõtjat soodustatud.

302 Lisaks kõigele ei saa sellist vaikimist mingil juhul tõlgendada nii, et see tähendab institutsiooni vaikimisi antud heakskiitu (vt selle kohta eespool punktis 157 viidatud kohtuotsus Regione autónoma della Sardegna *vs*. komisjon, punkt 69).

303 Kuna ei saa nõustuda argumendiga, et komisjon esialgse uurimise ajal ei tegutsenud, ei saa komisjoni hoiakut käesolevas asjas pidada erakorraliseks asjaoluks, mis võiks tekitada õiguspärase ootuse, et arutusel olevad maksueeskirjad on lubatavad.

304 Teiseks, põhjendades oma väidet, et komisjoni käitumine põhjustas õiguspärase ootuse tekkimise, tuginevad hagejad sellele, et EÜT-s ei ole avaldatud vastavat teadet, mis oleks võimalikke abisaajaid abi ebakindluse eest hoiatanud. Nad rõhutavad, et komisjon on oma 1983. aasta teatises ebaseadusliku abi kohta märkinud, et niipea kui ta saab teada, et liikmesriik on kehtestanud ebaseaduslikke abimeetmeid, avaldab ta EÜT-s vastava teate, mis hoiatab võimalikke abisaajaid abi ebakindluse eest, mida aga käesolevas asjas ei ole tehtud.

305 Esimese Astme Kohus tuletab meelde, et komisjon võib kehtestada oma kaalutlusõiguse kasutamiseks suuniseid selliste õigusaktidega nagu juhendid, kui need aktid sisaldavad juhiseid lähenemisviisi kohta, mida see institutsioon peab järgima, ja kui need ei kaldu kõrvale asutamislepingu normidest (vt Euroopa Kohtu 7. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas C-310/99: Itaalia *vs*. komisjon, EKL 2002, lk I-2289, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika; eespool punktis 214 viidatud 26. septembri 2002. aasta kohtuotsus Hispaania *vs*. komisjon, punkt 53).

306 Olgu märgitud, et 1983. aasta teatises ebaseadusliku abi kohta tuletas komisjon meelde abist teatamise kohustust, mis on sätestatud EÜ artikli 88 lõikes 3. Ühtlasi tegi ta riigiabi võimalikele saajatele teatavaks, et neile ebaseaduslikult antav abi on ebakindel selles mõttes, et igaühte, kes on saanud ebaseaduslikult antud abi, st ilma et komisjon oleks teinud lõpliku otsuse abi ühisturuga kokkusobivuse kohta, võib kohustada abi tagastama (vt eespool punkt 11).

307 Kuigi on kahetsusväärne, et 1983. aasta teatises ebaseadusliku abi kohta ette nähtud teadet ei ole EÜT-s avaldatud, on selles teatises sisalduv teave, mida on meenutatud eespool punktis 306, ikkagi täiesti ühemõtteline. Pealegi annab hagejate kaitstav tõlgendus sellele 1983. aasta teatisele ebaseadusliku abi kohta niisuguse ulatuse, mis on vastuolus EÜ artikli 88 lõikega 3. Ebaseaduslikult antud abi ebakindlus tuleneb ju EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud teatamiskohustuse kasulikust mõjust ega sõltu sellest, kas 1983. aasta teatises ebaseadusliku abi kohta ette nähtud hoiatav teade on või ei ole EÜT-s avaldatud. Ebaseaduslikult antud abi tagasinõudmine ei saa olla muutunud võimatuks ainuüksi sel põhjusel, et komisjon ei ole sellist hoiatavat teadet avaldanud, kuna see kahjustaks asutamislepinguga loodud riigiabi järelevalvesüsteemi.

308 Niisiis ei ole 1983. aasta teatises ebaseadusliku abi kohta ette nähtud hoiatava teate avaldamata jätmine selline erakorraline asjaolu, mis võiks anda mingitki alust uskuda, et ebaseaduslikult antud abi on lubatav.

309 Kolmandaks väidavad hagejad, et komisjoni otsustustava asjaolude toimumise ajal on asjaolu, mis võis tekitada õiguspärase ootuse.

310 Olgu siiski meenutatud, et kuigi õiguspärase ootuse järgimine on üks ühenduse aluspõhimõtteid, ei saa ettevõtjatel olla põhjendatud õiguspärast ootust olemasoleva olukorra säilimise suhtes, kuna ühenduse institutsioonid võivad oma kaalutlusõiguse raames seda olukorda muuta (Euroopa Kohtu 14. veebruari 1990. aasta otsus kohtuasjas C-350/88: Delacre jt *vs.* komisjon, EKL 1990, lk I-395, punkt 33). Seda põhimõtet kohaldatakse selgelt konkurentsipoliitikas, mida iseloomustab komisjoni ulatuslik kaalutlusõigus (vt trahvisummade kindlaksmääramise küsimuses Euroopa Kohtu 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punkt 172).

311 Just nii on see seoses küsimusega, kas ebaseaduslikult antud abi tagasinõudmisest loobumise tingimused, mis seisnevad erakorraliste asjaolude esinemises, on täidetud. Selles valdkonnas teisi juhtumeid käsitlevad otsused on üksnes soovituslikud ega saa tekitada õiguspärast ootust, kuna igal juhtumil on sellele ainuomased jooned.

312 Neil asjaoludel ei saa seda valdkonda käsitlevad komisjoni otsused, millele tuginevad hagejad, olla erakorraline asjaolu, mis võib tekitada sellise õiguspärase ootuse.

313 Neljandaks ja viimaseks väidab Confebask, et komisjon muutis 1998. aastal oma poliitikat riigiabi valdkonnas, ja tugineb õiguspärasele ootusele, et arutusel olevad meetmed olid nende kehtestamise ajal lubatavad.

314 Selles osas tuletab Esimese Astme Kohus meelde, et kuigi komisjon võttis vastu 1998. aasta teatise maksualase abi kohta, ei tähenda see veel liikmesriikide maksueeskirjade hindamise kriteeriumide muutmist.

315 Nagu juba meenutatud (vt eespool punkt 180), annab 1998. aasta teatis maksualase abi kohta, mis suures osas põhineb Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu lahenditel, selgitusi, kuidas kohaldada EÜ artikleid 87 ja 88 maksumeetmete suhtes. Selles teatises ei ole komisjon siiski teatanud hindamiskriteeriumide muutmisest maksumeetmete uurimisel EÜ artiklitest 87 ja 88 lähtudes (eespool punktis 174 viidatud kohtuotsus Diputación Foral de Guipúzcoa jt *vs*. komisjon, punkt 79, ja eespool punktis 174 viidatud 23. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Álava jt *vs*. komisjon, punkt 83).

316 Seega ei saa argumenti, et komisjoni poliitika on muutunud, pidada erakorraliseks asjaoluks, mis võib tekitada õiguspärase ootuse, et ebaseaduslikult antud abi oli lubatav.

317 Kõike eelnevat arvestades tuleb väide, mille kohaselt komisjoni käitumine on erakorraline asjaolu, mis võib tekitada õiguspärase ootuse, et ebaseaduslikult antud abi on lubatav, põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

– Väide, et on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet

318 Esialgse uurimise kestusest tingitud õiguspärasele ootusele rajatud väite raames kinnitavad hagejad, et on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet, kuna mõnes oma otsuses on komisjon leidnud, et tulenevalt menetlustähtajast on asjaomase abi tagasinõudmise korralduse andmata jätmine põhjendatud.

319 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nõuab see põhimõte, et sarnaseid olukordi ei koheldaks erinevalt ja et erinevaid olukordi ei koheldaks sarnaselt, välja arvatud juhul, kui niisugune kohtlemine on objektiivselt põhjendatud (vt Euroopa Kohtu 26. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-248/04: Koninklijke Coöperatie Cosun, EKL 2006, lk I-10211, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

320 Käesolevas kohtuasjas ei ole hagejad tõendanud, et vaidlusaluste abikavadega seonduv olukord sarnaneb olukordadega, mida käsitlevad need otsused, millele nad tuginevad ja milles komisjon on leidnud, et abi tagasinõudmise korraldust ei tule anda.

321 Tuleb nentida, et hagejate viidatud otsustes, mis puudutavad muu hulgas abikavasid, oli abi tagasinõudmata jätmine põhjendatud selliste asjaoludega, mis võivad tekitada õiguspärase ootuse, et kontrollitud eeskirjad on lubatavad, ja komisjon on seda arvestanud. Komisjon on nimelt arvestanud asjaolu, et neis otsustes analüüsitavate eeskirjadega analoogilisi meetmeid käsitlevates muudes otsustes oli sõnaselgelt tunnistatud abi puudumist, põhjendades sellega abi tagasinõudmata jätmist (vt eespool punktis 255 viidatud komisjoni otsused, mis puudutavad koordineerimiskeskusi). Samuti võttis ta teatud juhtudel arvesse tõsiasja, et vastava menetluse kestus ei olnud üldse tingitud asjaomase liikmesriigi käitumisest (vt eespool punktis 255 viidatud otsus 2001/168), või seda, et ainus käsitletavate eeskirjadega soodustatud isik ei olnud vaidlusalust soodustust saanud ja seega ei olnud midagi tagasi nõuda (vt eespool punktis 255 viidatud otsus 2003/81).

322 Selliseid juhtumeid ei ole käsitletud vaidlustatud lõplikes otsustes, kus komisjon vastupidi rõhutas, et tingimused, mille esinemisel on õigus nõuda õiguspärase ootuse kaitset, ei ole täidetud (vt eespool punktid 55 ja 56), ning seda seisukohta on käesoleva juhtumi asjaolusid arvestades kinnitanud Esimese Astme Kohus (vt eespool punktid 284–317).

323 Seega ilmneb, et käesolevas kohtuasjas arutusel olevad asjaolud ei sarnane üldse nende asjaoludega, mida on käsitletud viidatud otsustes, millega komisjon ei andnud abi tagasinõudmise korraldust.

324 Seega ei ole hagejad tõendanud võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist.

325 Lisaks kõigele olgu märgitud, et vaidlustatud lõplikes otsustes tehtud täpsustuse kohaselt ei piira need otsused võimalust pidada maksuvabastuse eeskirjade alusel antud individuaalseid toetusi nende konkreetsete omaduste põhjal täielikult või osaliselt

ühisturuga kokkusobivaks kas siis komisjoni hilisema otsusega või grupierandimääruste alusel (vt otsuse 2003/28 punkt 103, otsuse 2003/86 punkt 101, otsuse 2003/192 punkt 99).

326 Seega tuleb väide, et on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet, põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

327 Järelikult tuleb viies väide, et on tehtud menetlusviga ning rikutud õiguskindluse, hea halduse, õiguspärase ootuse kaitse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid, tervikuna tagasi lükata.

5. Kuues väide, et on rikutud määruse nr 659/1999 artikli 6 lõiget 1

a) Poolte argumendid

328 Hagejad väidavad pärast tutvumist komisjoni 18. juuli 1995. aasta kirjaga, mille komisjon esitas kostja vastuse lisas, et selle kirja sisu oleks tulnud mainida ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses, et nad oleksid saanud esitada oma märkused õigel ajal. Hagejad peavad silmas eelkõige kohtumisi, mida kirjas on mainitud ja millest võttis osa ainult Comunidad autónoma de La Rioja. Nad väidavad, et kui selle kirja sisu oleks neile teatavaks tehtud, oleksid nad saanud hankida siseriiklikelt ametiasutustelt teavet kohtumiste ja eriti seal arutatud sisuliste küsimuste kohta. Hagejate hinnangul ei saanud nad esitada oma märkusi õigel ajal ja sellega on rikutud nende kui huvitatud poolte õigusi.

329 Komisjon leiab, et kuues väide on vastuvõetamatu ja igal juhul põhjendamatu.

b) Esimese Astme Kohtu hinnang

330 Olgu meenutatud kodukorra artikli 48 lõiget 2, mis sätestab, et „[m]enetluse käigus ei või esitada uusi väiteid, kui need ei tugine faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus".

331 Käesolevas kohtuasjas esitasid hagejad kuuenda väite pärast seda, kui komisjon oli kostja vastusega esitanud 18. juuli 1995. aasta kirja. Seega tuleb asuda seisukohale, et väide tugineb faktilistele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus, ja sellisena tuleb väidet pidada vastuvõetavaks (Euroopa Kohtu 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs*. komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punkt 369 jj).

332 Väite põhjendatuse küsimuses olgu meenutatud, et teised huvitatud isikud peale abi andnud liikmesriigi ei saa ise nõuda, et komisjon astuks nendega samasugusesse võistlevasse vaidlusse, nagu tal on nimetatud liikmesriigiga (vt eespool punktis 238 viidatud kohtuotsus Technische Glaswerke Ilmenau *vs*. komisjon, punkt 192 ja seal osundatud kohtupraktika; vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 18. novembri 2004. aasta otsus kohtuasjas T-176/01: Ferriere Nord *vs*. komisjon, EKL 2004, lk II-3931, punkt 74).

333 Käesolevas kohtuasjas ei ole hagejad peale selle, et nad ei astunud haldusmenetlusse huvitatud kolmandate isikutena, millegagi tõendanud, kuidas sellega, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses ei ole mainitud komisjoni 18. juuli 1995. aasta kirja, millega kaebuse esitajatele teatati Hispaania maksusüsteemi analüüsimise jätkumisest, on rikutud neile EÜ artikli 88 lõikega 2 ette nähtud õigust esitada

uurimise ajal märkusi. Selles osas tuleb sedastada, et puudulik teabevahetus liikmesriigi keskvõimu ja territoriaalsete omavalitsuste vahel, millele hagejad osutavad, on liikmesriigi siseprobleem ja selles ei saa süüdistada komisjoni.

334 Eespool esitatut arvestades tuleb kuues väide, et on rikutud määruse nr 659/1999 artikli 6 lõiget 1, põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

335 Järelikult tuleb kohtuasjades T-86/02–T-88/02 hagid vaidlustatud lõplike otsuste tühistamise nõudes jätta tervikuna rahuldamata.

II. *Kohtuasjades T-30/01–T-32/01 hagid ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse tühistamise nõudes*

336 Kohtuasjades T-30/01–T-32/01 nõuavad hagejad 28. novembri 2000. aasta ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse tühistamist põhjusel, et käesolevas asjas on tegu olemasolevate abikavadega ja kuna komisjon analüüsis neid uue abi jaoks ette nähtud korra alusel, rikkus ta EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikleid 17–19 ning õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtteid.

337 Nad väidavad ühtlasi, et vastupidi sellele, mida väidab komisjon, on nende hagid vastuvõetavad, kuna ametliku uurimismenetluse algatamise otsus tähendab kohaldatavate menetlusnormide valikut ja tekitab seega lõplikke õiguslikke tagajärgi. Selles osas, mis puudutab uurimismenetluse valikut, lõplik otsus üksnes kinnitab ametliku uurimismenetluse algatamise otsust, mis on järelikult vaidlustatav.

338 Komisjon on omalt poolt 3. mai 2001. aasta eraldi dokumentidega igas kohtuasjas T-30/01–T-32/01 esitanud ametlikult vastuvõetamatuse väite. Ta väidab 5. juuli 2002. aasta kostja vastuses esimese võimalusena seda, et kohtuasjades T-30/01–T-32/01 on hagi ese ära langenud. Täiendava võimalusena taotleb ta nende hagide tunnistamist vastuvõetamatuks ja igal juhul põhjendamatuks.

339 Esimese Astme Kohtu hinnangul on otstarbekas lahendada kõigepealt küsimus, kas hagide ese on ära langenud.

A. *Poolte argumendid*

340 Komisjon väidab oma kostja vastuses, et kohtuasjades T-30/01–T-32/01 on hagi ese ära langenud.

341 Hagejad omakorda leiavad, et ühelt poolt käesolevates kohtuasjades esitatud tühistamisnõude väide ja teiselt poolt vaidlustatud lõplike otsuste vaidlustamiseks liidetud kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud väited ei ole identsed, kuigi kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud teine väide kordab kohtuasjades T-30/01–T-32/01 esitatud tühistamisnõude väidet, nagu kohtupraktikas on lubatud. Nad selgitavad selle kohta, et menetluse valiku osas saab lõplik otsus üksnes kinnitada varasemat ametliku uurimismenetluse algatamise otsust ja sellega ei ole võimalik parandada varasema otsusega tehtud viga.

342 Nad väidavad ühtlasi, et Esimese Astme Kohtu 6. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-168/99: Diputación Foral de Álava *vs*. komisjon (EKL 2002, lk II-1371), millele tugineb komisjon, ei ole ülekantav käesolevale juhtumile, kuna selles kohtuasjas hagi põhjendamiseks esitatud ainus argument oli seotud vaidlusaluse meetme abiks kvalifitseerimisega, mitte uurimismenetluse normide rikkumisega.

343 Lõpuks leiavad hagejad, et see, et komisjon võttis maksuvabastuse eeskirju käsitlevad otsused vastu pärast seda, kui oli esitatud hagi ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse peale, on uus asjaolu, mis lubab neil Esimese Astme Kohtult taotleda nende tühistamishagi nõuete osa laiendatud käsitamist nii, et see hõlmab ka maksuvabastuse eeskirju käsitlevate otsuste tühistamise nõuet.

B. *Esimese Astme Kohtu hinnang*

344 Vastavalt kodukorra artiklile 113 võib Esimese Astme Kohus igal ajal omal algatusel pärast poolte ärakuulamist võtta seisukoha, et hagi alus on ära langenud ning et puudub vajadus asja üle otsustada.

345 Tühistamishagi ese on ära langenud niipea, kui vaidlustatud akti tühistamise või tühistamata jätmisega ei saa muuta hageja õiguslikku olukorda. Sellisel juhul tuleb võtta seisukoht, et puudub vajadus asja üle otsustada (Esimese Astme Kohtu 13. juuni 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-204/97 ja T-270/97: EPAC *vs*. komisjon, EKL 2000, lk II-2267, punkt 154).

346 Käesolevas kohtuasjas tuleb kontrollida, kas 28. novembri 2000. aasta ametliku uurimismenetluse algatamise otsus tekitab hagejatele jätkuvalt õiguslikke tagajärgi pärast komisjoni lõplike otsuste vastuvõtmist, millega on ametlik uurimismenetlus lõpetatud ja mille peale hagejad on kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitanud hagid, mida on eespool käsitletud ja mis on jäetud rahuldamata (vt eespool punkt 335).

347 Olgu märgitud, et 28. novembri 2000. aasta ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses sisaldub esialgne seisukoht, et tegu on ebaseadusliku riigiabiga. Komisjon on 20. detsembril 2001 kolme otsusega tunnistanud abi ebaseaduslikuks ja kolm asjaomast maksueeskirja ühisturuga kokkusobimatuks ning andnud korralduse tunnistada need

kehtetuks ja nõuda väljamakstud abi tagasi, kusjuures intressi hakatakse arvestama alates päevast, mil abi on antud abisaajate käsutusse.

348 Käesoleva kohtuasja asjaolude põhjal tuleb nentida, et hagejate õiguslikku olukorda ei saa ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse võimaliku tühistamisega muuta.

349 Selles osas olgu meenutatud, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsus ise ei tekita mingeid pöördumatuid tagajärgi nende meetmete seaduslikkuse osas, mida see käsitleb. Meetmete ebaseaduslikkuse tuvastamine on tagajärg, mis tuleneb ainuüksi lõplikust otsusest, millega meetmed kvalifitseeritakse lõplikult abiks (Esimese Astme Kohtu 4. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-90/99: Salzgitter *vs*. komisjon, EKL 2002, lk II-4535, punkt 14).

350 Kahtlemata võib ametliku uurimismenetluse algatamise otsus tekitada iseseisvaid õiguslikke tagajärgi, mille peale saab esitada tühistamishagi, ning kohtupraktikas ongi tunnustatud võimalust esitada selle otsuse peale hagi, kui see toob kaasa selliseid õiguslikke tagajärgi, mis on lõpliku otsuse suhtes iseseisvad. Nii on meetme rakendamise peatamine põhjusel, et see on esialgu kvalifitseeritud uue abina, lõpliku otsuse suhtes iseseisev, ajaliselt piiratud kuni ametliku menetluse lõpetamiseni (Euroopa Kohtu 9. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-400/99: Itaalia *vs*. komisjon, EKL 2001, lk I-7303, punktid 56–62 ja 69; eespool punktis 153 viidatud kohtuotsus Government of Gibraltar *vs*. komisjon, punktid 80–86, ja eespool punktis 226 viidatud kohtuotsus Regione Siciliana *vs*. komisjon, punkt 46).

351 Käesolevas kohtuasjas on siiski kindel, et maksumeetmete rakendamise peatamist, mis tuleneb EÜ artikli 88 lõike 3 alusel meetme kvalifitseerimisest uueks abiks, ei ole toimunud.

352 Lisaks ilmneb, et vaidlustatud lõplike otsuste tagajärjed on alates nende jõustumisest – esiteks nendega määratud meetmete olemuse tõttu ja teiseks põhjusel, et tegu ei ole olemasolevate abikavadega – kõrvale tõrjunud ajutise, ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse tagajärjed. See, et arutusel olevad eeskirjad ei ole olemasolev abi, toob kaasa väljamakstud abi tagasinõudmise, ning eeskirjade kehtetuks tunnistamise ja abi tagasinõudmise tagajärjed tõrjuvad kõrvale lihtsa peatamise tagajärjed (vt selle kohta eespool punktis 345 viidatud kohtuotsus EPAC *vs*. komisjon, punkt 156), kuna need toovad kaasa *ab initio* ebaseaduslikult saadud soodustuste tagasimaksmise.

353 Lisaks tuleb märkida, et hagejad väidavad kohtuasjades T-30/01–T-32/01 ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse peale esitatud hagisid põhjendades, et arutusel olevad meetmed olid olemasolev abi ning kuna komisjon algatas ametliku uurimismenetluse ja kvalifitseeris need uueks abiks, siis rikkus ta olemasoleva abi suhtes kohaldatavaid menetlusnorme. Tuleb nentida, et need argumendid ühtivad kohtuasjades T-86/02–T-88/02 lõplike otsuste peale esitatud tühistamishagisid põhjendavate argumentidega (vt kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud hagide teine ja kolmas väide, mida on käsitletud eespool, punkt 108 jj). Esimese Astme Kohus leidis, et komisjon kvalifitseeris asjaomased abikavad õigesti uueks abiks (vt eespool punkt 204), ja jättis kohtuasjades T-86/02–T-88/02 lõplike otsuste peale esitatud hagid rahuldamata (vt eespool punkt 335).

354 Arvestades seega nende argumentide sisu, millele hagejad tuginesid ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse peale esitatud hagides, on nende hagide ese ära langenud.

355 Neil asjaoludel ja kuna Esimese Astme Kohus on kinnitanud komisjoni otsuste seaduslikkust, mis on nüüd lõplikud ning nõuavad arutusel olevate maksueeskirjade kehtetuks tunnistamist ja abi tagastamist, ei ole hagejatel enam mingit huvi saavutada ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse tühistamist.

356 Lisaks tuleb seoses eespool punktis 350 viidatud 9. oktoobri 2001. aasta kohtuotsusega Itaalia *vs*. komisjon ja Esimese Astme Kohtu 20. juuni 2007. aasta otsusega kohtuasjas T-246/99: Tirrenia di Navigazione jt *vs*. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, millele pooled tuginevad, toonitada, et nende aluseks ei olnud samasugune olukord nagu käesolevas kohtuasjas. Ametliku uurimismenetluse algatamise otsus, millega asjaomased meetmed kvalifitseeriti uueks abiks, viis ju tulemuseni, et komisjon võttis vastu lõplikud otsused, millega asjaomased meetmed kvalifitseeriti uueks abiks, mis oli siiski ühisturuga kokkusobiv, kui järgitakse teatud tingimusi (eespool viidatud kohtuotsus Tirrenia di Navigazione jt *vs*. komisjon, punktid 7 ja 12).

357 Käesolevas kohtuasjas seevastu võttis komisjon vastu kolm lõplikku otsust, millega kolm arutusel olevat eeskirja kvalifitseeriti uueks, ühisturuga kokkusobimatuks abiks.

358 Kuna komisjoni see hinnang, kaasa arvatud eeskirjade kvalifitseerimine uueks abiks, leidis Esimese Astme Kohtus kinnitust (vt eespool punktid 204, 207 ja 335), tähendab see, et arutusel olevad abimeetmed tuleb kehtetuks tunnistada ja abi *ab initio* tagasi nõuda ning enam ei ole vaja teha otsust küsimuses, kas samad meetmed, mille rakendamise peatamist komisjon ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses nõudis, kuulusid või ei kuulunud peatamisele, kuni võetakse vastu otsus või otsused, mis lõpetavad vaidlustatud otsusega algatatud menetluse (vt selle kohta eespool punktis 342 viidatud 6. märtsi 2002. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Álava *vs*. komisjon, punktid 23–27).

359 Hagejad väidavad, et eespool punktis 342 viidatud 6. märtsi 2002. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Álava *vs*. komisjon ei ole ülekantav käesolevale kohtuasjale, kuna selle hagi ainus põhjendus puudutas vaidlusaluse meetme abiks kvalifitseerimist, samas kui käesolevas kohtuasjas tugineb nende argument tõsiasjale, et tegu on olemasoleva abiga ja et uurimismenetluses on tehtud viga.

360 Esimese Astme Kohus leiab siiski, et see argument ei saa kõigutada järeldust, et kohtuasjades T-30/01–T-32/01 on hagide ese ära langenud.

361 Olgu meenutatud, et eespool punktis 342 viidatud 6. märtsi 2002. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Álava *vs*. komisjon käsitles hagi, mis oli esitatud komisjoni otsuse peale algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud menetlus maksu ümberarvutuse ja maksustatava summa vähendamise suhtes, millega said soodustuse vastavalt Ramondín ja Ramondín Cápsulas. Esimese Astme Kohus leidis, et selle ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse peale esitatud hagi ese on ära langenud, kuna samasugustele argumentidele rajatud hagi komisjoni lõpliku otsuse peale on jäetud Esimese Astme Kohtus rahuldamata.

362 Esimese Astme Kohus nendib, et olukord on seega sama mis käesolevas kohtuasjas, vaatamata hagejate argumendile. Nagu on juba meenutatud, on Esimese Astme Kohus need argumendid, mis puudutavad eeskirjade kvalifitseerimist olemasolevaks abiks ja väidetavat menetlusviga, juba läbi vaadanud ja tagasi lükanud. Seega on lahendus, mis on leitud eespool punktis 342 viidatud 6. märtsi 2002. aasta kohtuotsusega Diputación Foral de Álava *vs*. komisjon, hagi eseme suhtes ülekantav käesolevale kohtuasjale.

363 Sellest järeldub, et ilma et oleks vaja otsustada komisjoni esitatud vastuvõetamatuse väite ega hagejate repliikidega esitatud vaidlustatud lõplike otsuste tühistamise nõude üle, tuleb tuvastada, et kohtuasjades T-30/01–T-32/01 on hagide ese ära langenud, nii et nende kohta ei ole enam vaja otsust teha.

Menetlust korraldavate meetmete võtmise taotlused

364 Esiteks taotlevad hagejad, et Esimese Astme Kohus paluks komisjonil esitada teatud dokumendid.

365 Esimese Astme Kohus sedastab selle kohta, et komisjon on esitanud kostja vastuse lisas koopia 1994. aasta kaebusest ja 18. juuli 1995. aasta kirja, mille ta on saatnud kaebuse esitajatele.

366 Kuna Esimese Astme Kohus sai hagejate kõiki väiteid hinnata kohtutoimikusse koondatud dokumentide ja kohtuistungil antud selgituste põhjal, ei ole vaja nõuda komisjonilt täiendavate dokumentide esitamist (vt selle kohta Euroopa Kohtu 22. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-260/05 P: Sniace *vs*. komisjon, EKL 2007, lk I-10005, punktid 77–79, millega on jäetud muutmata Esimese Astme Kohtu 14. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-88/01: Sniace *vs*. komisjon, EKL 2005, lk II-1165, punkt 81).

367 Teiseks taotlevad hagejad, et Esimese Astme Kohus vaataks läbi ja teeks otsuse kohtuasjades T-30/01–T-32/01 ja T-86/02–T-88/02 esitatud hagide kohta, enne kui ta teeb otsuse hagejate poolt kohtuasjades T-227/01–T-229/01 ja T-230/01–T-232/01 esitatud hagide kohta, mille esemeks on komisjoni otsused, milles peetakse ühisturuga kokkusobimatuteks abikavadeks maksueeskirju, millega on kehtestatud maksu ümberarvutus 45% ulatuses investeeringust ja maksustatava summa vähendamine.

368 Esimese Astme Kohus sedastab, et menetlus hagejate osutatud kohtuasjades on toimunud samal ajal. Kõigis neis kohtuasjades toimusid kohtuistungid 15., 16. ja 17. jaanuaril 2008 ja otsused on kuulutatud samal päeval, mistõttu menetlust korraldava meetme võtmise taotluse ese on ära langenud.

369 Menetlust korraldavate meetmete võtmise taotlused, mille hagejad on esitanud, tuleb seega jätta rahuldamata.

Kohtukulud

I. *Kohtuasjad T-30/01–T-32/01*

370 Kodukorra artikli 87 lõike 6 kohaselt jaotab Esimese Astme Kohus kohtukulud, kui asjas kohtuotsust ei tehta, omal äranägemisel. Arvestades seda, et hagejad on kohtuvaidluse kaotanud hagide osas, mille nad esitasid kohtuasjades T-86/02–T-88/02 lõplike otsuste peale, mis on vastu võetud kohtuasjades T-30/01–T-32/02 vaidlustatud menetluse algatamise otsuse tulemusena, tuleb neilt välja mõista kohtukulud kohtuasjades T-30/01–T-32/02 (vt selle kohta eespool punktis 342 viidatud 6. märtsi 2002. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Álava *vs.* komisjon, punkt 28).

II. *Kohtuasjad T-86/02–T-88/02*

371 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna hagejad on kohtuvaidluse kaotanud kõigi kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud nõuete ja väidete osas, tuleb komisjoni ja Comunidad autónoma de La Rioja kohtukulud vastavalt nende nõuetele välja mõista hagejatelt, kes ühtlasi kannavad ise oma kohtukulud.

372 Comunidad autónoma del País Vasco ja Confebask kannavad ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (viies koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

1. Liita kohtuotsuse huvides kohtuasjad T-30/01–T-32/01 ja T-86/02–T-88/02.

2. Kohtuasjades T-30/01–T-32/01:

– **puudub vajadus asja üle otsustada;**

– **mõista komisjoni kohtukulud välja hagejatelt Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava, Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa ja Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya, kes ühtlasi kannavad ise oma kohtukulud.**

3. Kohtuasjades T-86/02–T-88/02:

– **jätta hagid rahuldamata;**

– **mõista komisjoni ja Comunidad autónoma de La Rioja kohtukulud välja hagejatelt Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava, Territorio Histórico de Guipúzcoa – Diputación Foral de Guipúzcoa ja Territorio Histórico de Vizcaya – Diputación Foral de Vizcaya, kes ühtlasi kannavad ise oma kohtukulud;**

– **Comunidad autónoma del País Vasco – Gobierno Vasco ja Confederación Empresarial Vasca (Confebask) kannavad kumbki ise oma kohtukulud.**

Vilaras Martins Ribeiro Dehousse

Šváby Jürimäe

Kuulutatud avalikul kohtuistungil Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Õiguslik raamistik . . . . . II - 2932

I. Ühenduse õigusnormid . . . . . II - 2932

II. Siseriiklikud õigusnormid . . . . . II - 2939

Vaidluse taust . . . . . II - 2942

Vaidlustatud otsused . . . . . II - 2945

I. 28. novembri 2000. aasta otsus ametliku uurimismenetluse algatamise kohta (kohtuasjad T-30/01–T-32/01) . . . . . II - 2945

II. Vaidlustatud lõplikud otsused (kohtuasjad T-86/02–T-88/02) . . . . . II - 2946

Menetlus . . . . . II - 2951

Poolte nõuded . . . . . II - 2956

I. Kohtuasjad T-30/01–T-32/01 . . . . . II - 2956

II. Kohtuasjad T-86/02–T-88/02 . . . . . II - 2957

Õiguslik käsitlus . . . . . II - 2959

I. Kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud hagid nõudega tühistada lõplikud otsused, millega asjaomased eeskirjad tunnistatakse ühisturuga kokkusobimatuks ja määratakse väljamakstud abi tagastamine . . . . . II - 2959

A. Confebaski menetlusse astumise vastuvõetavus kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud hagide osas . . . . . II - 2959

1. Poolte argumendid . . . . . II - 2959

2. Esimese Astme Kohtu hinnang . . . . . II - 2960

B. Kohtuasjades T-86/02–T-88/02 esitatud hagide põhjendatus . . . . . II - 2962

1. Teine väide, et asjaomased abikavad on olemasolev abi . . . . . II - 2963

a) Esimene osa, mis puudutab määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v rikkumist . . . . . II - 2963

Poolte argumendid . . . . . II - 2963

Esimese Astme Kohtu hinnang . . . . . II - 2969

b) Teine osa, mis puudutab määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii rikkumist . . . . . II - 2981

Poolte argumendid . . . . . II - 2981

Esimese Astme Kohtu hinnang . . . . . II - 2982

2. Kolmas väide, et on rikutud olemasoleva abi suhtes kohaldatavaid menetlusnorme . . . . . II - 2984

3. Neljas väide, et on rikutud EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c . . . . . II - 2985

a) Poolte argumendid . . . . . II - 2985

b) Esimese Astme Kohtu hinnang . . . . . II - 2986

4. Viies väide, et on tehtud menetlusviga ning rikutud õiguskindluse, hea halduse, õiguspärase ootuse kaitse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid . . . . . II - 2990

a) Menetlusvea väide . . . . . II - 2991

Poolte argumendid . . . . . II - 2991

Esimese Astme Kohtu hinnang . . . . . II - 2991

b) Väide, et on rikutud õiguskindluse, hea halduse, õiguspärase ootuse kaitse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid . . . . . II - 2994

Poolte argumendid . . . . . II - 2994

Esimese Astme Kohtu hinnang . . . . . II - 2998

– Väide, et õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid on rikutud põhjusel, mis seisneb esialgse uurimise kestuses . . . . . II - 2998

– Väide, et on rikutud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet . . . . . II - 3002

– Väide, et on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet . . . . . II - 3011

5. Kuues väide, et on rikutud määruse nr 659/1999 artikli 6 lõiget 1 . . . . . II - 3013

a) Poolte argumendid . . . . . II - 3013

b) Esimese Astme Kohtu hinnang . . . . . II - 3014

II. Kohtuasjades T-30/01–T-32/01 hagid ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse tühistamise nõudes . . . . . II - 3015

A. Poolte argumendid . . . . . II - 3016

B. Esimese Astme Kohtu hinnang . . . . . II - 3017

Menetlust korraldavate meetmete võtmise taotlused . . . . . II - 3021

Kohtukulud . . . . . II - 3023

I. Kohtuasjad T-30/01–T-32/01 . . . . . II - 3023

II. Kohtuasjad T-86/02–T-88/02 . . . . . II - 3023